

'Zoekt eerst het rijk Gods en Zijn Gerechtigheid, en alle dingen zullen u toegeworpen worden.' (Mattheüs 6:33).

GENESIS – TIENDE HOOFDSTUK

De Oudste Kerk, welke Mens of Adam werd genoemd.

1114. De engelen en geesten, of de mensen na de dood, kunnen allen die zij in de wereld gekend hebben en van wie zij gehoord hebben, wie zij ook maar verlangen, ontmoeten, hen als tegenwoordig zien en met hen spreken, wanneer de Heer het toestaat; en wat wonderlijk is, zij verschijnen op hetzelfde ogenblik en zijn ten volle tegenwoordig.

Zij mogen dus niet alleen met vrienden spreken die elkaar meestal aantreffen, maar ook met hen die zij achtten en eerden.

Door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer was het mij vergund, niet alleen te spreken met hen, die ik gekend had toen zij in het lichaam leefden, maar ook met hen, die in het Woord boven de anderen in roem uitblinken; voorts ook met hen, die van de Oudste Kerk waren, van die Kerk, welke Mens of Adam wordt genoemd, evenals met enigen, die tot de Kerken na haar behoorden, en dat opdat ik weten zou, dat onder de namen in de eerste hoofdstukken van Genesis alleen Kerken werden verstaan, en voorts opdat ik weten zou, van welke aard de mensen van de Kerken toentertijd waren.

Wat nu volgt, is dus datgene, wat mij van de Oudste Kerken is te weten gegeven.

1115. Zij, die van de Oudste Kerk, Mens of Adam genoemd waren, en hemelse mensen waren, bevinden zich heel hoog boven het hoofd, en wonen daar samen in de opperste gelukzaligheid.

Zij zeiden, dat zelden anderen tot hen komen, slechts af en toe enigen van elders, en wel, naar zij zeggen, uit het heelal; en dat, wanneer zij zo hoog boven het hoofd zijn, dit niet komt omdat zij hoogmoedig van aard zijn, maar opdat zij diegenen, die zich daar bevinden, leiden.

1116. Mij werden de woningen getoond van hen, die tot het tweede en derde nageslacht van deze Oudste Kerk behoorden; deze woningen zijn prachtig, over een grote lengte uitgestrekt, van mooie purperrode en blauwe kleurschakeringen; want de engelen hebben de allerprachtigste woningen, zodat zij nooit beschreven kunnen worden; ik heb ze vaak gezien.

Zij verschijnen zo tastbaar voor hun ogen, dat er niets is, wat tastbaarder verschijnen kan.

Maar vanwaar zulke tastbare verschijningen komen, daarover zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gesproken worden.

Zij leven in een lichtsfeer, welke, om zo te zeggen, de glans van parels heeft, en soms de schittering van diamanten; want er zijn in het andere leven wonderlijke sferen van een ontelbare verscheidenheid; zij, die menen, dat dergelijke dingen daar niet kunnen bestaan, en nog onbegrensd veel dingen meer, meer dan ooit in iemands voorstelling konden en kunnen opkomen, dwalen zeer.

Weliswaar zijn het uitbeeldingen, zoals de profeten soms zagen, niettemin zijn zij zo werkelijk, dat zij, die in het andere leven zijn, deze dingen voor werkelijk houden, en dat, wat in de wereld is, vergelijkenderwijs voor onwerkelijk houden.

1117. Zij leven in het hoogste licht; het licht van de wereld kan met het licht, waarin zij leven, nauwelijks worden vergeleken.

Dit licht werd mij getoond door middel van een vlamachtig licht, dat als het ware voor mijn ogen neerviel, en zij die van de Oudste Kerk waren, zeiden, dat hun licht van dien aard was en nog sterker.

1118. Er werd mij door een zekere invloeiing, die ik niet beschrijven kan, te verstaan gegeven, van welke aard hun spreken was tijdens hun leven in de wereld.

Hun spraak was niet gearticuleerd zoals de spraak van de woorden van onze tijd, maat stil; deze vond niet plaats door de uiterlijke ademhaling, maar door een innerlijke.

Mij werd het ook gegeven waar te nemen, van welke aard hun innerlijke ademhaling was, namelijk dat zij van de navel naar het hart ging en zo door de lippen, geluidloos, en dat zij niet langs de uiterlijke weg in het oor van de ander drong, en tegen iets sloeg dat het trommelvlies wordt genoemd, maar langs een zekere weg binnenin de mond, en wel daar door iets heen, dat heden ten dage de buis van Eustachius wordt genoemd.

En het werd mij aangetoond, dat zij door deze wijze van spreken de gevoelens van hun gemoed en de voorstellingen van hun denken veel vollediger konden uitdrukken, dan ooit gebeuren kan door gearticuleerde klanken of luide woorden, welke eveneens door de ademhaling, maar dan door een uiterlijke, worden geregeld; want er is niet in een enkel woord, dat niet geregeld wordt door de toepassingen van de ademhaling; maar bij de Oudsten gebeurde dit veel volmaakter, want door innerlijke ademhaling, welke, omdat zij innerlijk is, ook veel volmaakter is, en zich meer aan de denkvoorstellingen zelf aanpast en er meer mee overeenkomt.

Bovendien drukten zij zich uit door uiterst lichte bewegingen van de lippen en overeenstemmende veranderingen van het gezicht, want, omdat zij hemelse mensen waren, straalde alles wat zij dachten uit hun gezicht en uit hun ogen, welke op overeenkomstige wijze veranderden.

Nooit konden zij een andere gelaatsuitdrukking tonen dan die, welke met hun gedachten overeen kwam; veinzen, en sluwheid nog meer, gold bij hen voor een ontzaglijke misdaad.

1119. Op aanschouwelijke wijze werd mij getoond, hoe de innerlijke ademhaling van de Oudsten stil in een zekere uiterlijke ademhaling invloeide, en zo in een stille spraak, welke door de ander in zijn innerlijke mens wordt waargenomen.

Zij zeiden, dat deze ademhaling bij hen verschilde naar gelang van de staat van hun liefde tot en geloof in de Heer; de reden daarvan werd ook gezegd, namelijk dat het, omdat zij gemeenschap met de hemel hadden, niet anders kon zijn, want zij ademden met de engelen, in wiens gezelschap zij waren.

De engelen hebben een ademhaling, waarmee de innerlijke ademhaling overeenstemt, en die bij hen evenzeer verandert; want wanneer hun iets overkomt, dat indruist tegen de liefde tot en tegen het geloof in de Heer, hebben zij een bezwaarde ademhaling, maar wanneer zij in de gelukzaligheid van de liefde en het geloof zijn, hebben zij een vrije en ruime ademhaling. Ieder mens heeft iets dergelijks, maar in overeenstemming met zijn lichamelijke en wereldse liefden en in overeenstemming met zijn beginselen; wanneer daar iets tegen indruist, hebben zij een bezwaarde ademhaling, maar wanneer iets ze begunstigt, hebben zij een vrije en ruime ademhaling, maar dit behoort tot de uiterlijke ademhaling.

Over de ademhaling van de engelen zal echter, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gehandeld worden.

1120. Mij werd ook getoond, dat de innerlijke ademhaling van de mensen van de Oudste Kerk, welke van de navel naar de innerlijke streek van de borst ging, in de loop van de tijd of in het nageslacht, veranderde, en zich meer naar de streek van de rug en naar de buik terugtrok, dus meer naar buiten en naar beneden, en dat tenslotte in het laatste nageslacht van deze Kerk, dat onmiddellijk voor de vloed bestond, nauwelijks iets van innerlijke ademhaling

was overgebleven, en zij, toen de ademhaling eindelijk geheel uit de borst verdween, vanzelf verstikt werden; maar dat toen in sommigen een uiterlijke ademhaling begon te komen, en met deze ademhaling de gearticuleerde klank of de spraak van woorden; zo gedroeg zich de ademhaling van de mensen vóór de vloed naar de staat van hun liefde en van hun geloof; en dat, toen er tenslotte geen liefde en geen geloof meer waren, maar overreding van het valse, de innerlijke ademhaling ophield, en daarmee de rechtstreekse gemeenschap met de engelen, en de innerlijke gewaarwording.

1121. Ik ben door de zonen van de Oudste Kerk onderwezen ten aanzien van de staat van hun innerlijke gewaarwording, namelijk dat zij een innerlijke gewaarwording hadden van alle dingen, die van het geloof zijn, bijna zoals de engelen, met wie zij gemeenschap hadden, omdat hun innerlijke mens, of geest, ook door middel van de innerlijke ademhaling met de hemel verbonden was, en omdat de liefde tot de Heer en de liefde ten opzichte van de naaste dit met zich meebrengt, want zo wordt de mens met de engelen door het eigenlijke wezen van hun leven verbonden, dat in zo'n liefde bestaat.

Zij zeiden dat de Wet in hun gegrift was, omdat zij in de liefde tot de Heer en in de liefde tot de naasten waren, want dan ging alles, wat de wetten gebieden, met hun gewaarwording samen, en alles, wat de wetten verbieden, tegen hun gewaarwording in; en zij twijfelden er niet aan, dat alle menselijke wetten, gelijk de Goddelijke wetten, berusten op de liefde tot de Heer en op de liefde ten opzichte van de naaste, en zich daarnaar richten als naar hun basis. Omdat zij dus van de Heer deze ten grondslag liggende liefde hadden, kon het wel niet anders dan dat zij al wat daaruit voortvloeit, wisten; zij geloven ook, dat allen die heden ten dage in de wereld leven, en de Heer en de naaste liefhebben, eveneens een in hen gegrifte wet hebben, en overal op aarde welkome burgers zijn, zoals zij het ook in het andere leven zijn.

1122. Verder werd ik onderwezen, dat de mensen van de Oudste Kerk de verrukkelijkste dromen hadden en bovendien gezichten, en dat hun dan ook werd ingegeven, wat zij betekenden; vandaar hun paradijselijke uitbeeldingen en vele andere dingen.

Daarom waren hun de voorwerpen van uiterlijke zinnen, die aards en werelds zijn, niets, en zij voelden daarin niet enige bekoring, slechts alleen in die dingen, welke de voorwerpen betekenden en uitbeeldden.

Wanneer zij dan ook aardse voorwerpen zagen, dachten zij niet aan deze, maar aan de dingen, welke zij betekenden en uitbeeldden, en deze dingen verschaften hun de grootste verrukking, want het waren zulke dingen, die in de hemel zijn, en waardoor zij de Heer Zelf zien.

1123. Ik sprak met hen, die tot het derde geslacht van de Oudste Kerk behoorden, en zij zeiden, dat zij in hun tijd, toen zij in de wereld leefden, de Heer verwacht hadden, die het gehele menselijke geslacht zou redden, en dat het toen bij hen een gewone spreekwijze was, dat het zaad van de vrouw de kop van de slang zou vertreden.

Zij zeiden, dat van die tijd af, de grootste heerlijkheid van hun leven daarin bestond, kinderen te verwekken, hun vrouw ter wille van het nakroost lief te hebben; zij noemden dit de heerlijkste verrukkingen en de verrukkelijkste heerlijkheden; en zij voegden er aan toe, dat het gevoel van deze heerlijkheden en verrukkingen van de invloeiing van de hemel uitging, omdat de Heer geboren zou worden.

1124. Er waren enigen van het nageslacht, dat vóór de vloed leefde, bij mij - niet van hen, die omkwamen, maar van diegenen, die iets beter dan zij waren geweest - eerst was hun invloeiing tamelijk zacht en tamelijk onmerkbaar, doch mij werd de waarneming gegeven, dat zij innerlijk boos waren en dat zij innerlijk tegen de liefde handelden; een sfeer van lijkenlucht wasemde van hen uit, zodat de mij omringende geesten wegvluchten. Zij hielden zich voor zo fijnzinnig, dat niemand kon waarnemen wat zij dachten.

Toen ik met hen over de Heer sprak, en vroeg, of zij Hem niet verwacht hadden, zoals hun vaders deden, zeiden zij, dat zij zich de Heer hadden voorgesteld als een oude heilige man met witte baard, en dat zij door Hem heilig werden, en eveneens een baard hadden; hieruit ontstond bij de nakomelingen een dergelijke eerbied voor baarden.

Zij voegden er aan toe, dat zij Hem nu ook aanbidden konden, maar uit zichzelf; toen kwam echter een engel, van wie zij de nabijheid niet konden uithouden.

1125. Het werd mij ook gegeven, te spreken met hen, die tot de Enos geheten Kerk behoorden, waarvan in, (Genesis 4: 26) sprake is; hun invloeiing was zacht, hun spreken bescheiden.

Zij zeiden, dat zij onder elkaar in naastenliefde leven, en dat zij anderen, die tot hen komen, vriendendiensten bewijzen; maar het bleek, dat hun naastenliefde de naastenliefde van vriendschap was; zij leven rustig en doen, zoals goede burgers, niemand overlast aan.

1126. Er verscheen mij een klein vertrek, en bij de geopende deur vertoonde zich aan mijn blik een lange, in het wit geklede man; het wit was heel sterk.

Ik verwonderde mij, wie hij wel was; zij zeiden dat de in het wit geklede man diegenen betekende, die Noach werden genoemd, of die de allereersten van de Oude Kerk waren, namelijk van de Kerk ná de vloed, en dat zij zo werden uitgebeeld, omdat het er weinigen waren.

1127. Het werd mij gegeven, te spreken met hen die tot de Oude Kerk behoorden, of tot de Kerk ná de vloed, en Sem werden genoemd.

Zij vloeiden zacht in door de streek van het hoofd in de borststreek naar het hart, maar niet tot aan het hart toe

Uit de invloeiing kan men weten van welke aard zij zijn.

1128. Er verscheen een geest als met een wolk omhuld; in zijn gezicht waren vele dwaalsterren, welke valsheden betekenen

Er werd gezegd, dat het nageslacht van de Oude Kerk van dien aard was, toen deze ten onder begon te gaan, vooral bij hen, die de eredienst met offers en beelden instelden.

1129. Aan het einde van dit hoofdstuk zal verder gehandeld worden over de mensen vóór de vloed, die te gronde gingen

GENESIS 10 : 1 - 32

1. En dit zijn de geboorten van Noachs zonen, Sem, Cham en Jafet; en hun werden zonen geboren na de vloed.

2. De zonen van Jafet zijn: Gomer, en Magog, en Madai, en Javan, en Thubal, en Mesech, en Thiras.

3. En de zonen van Gomer zijn: Askenas, en Rifath, en Thogarmah.

4. En de zonen van Javan: Elisah, en Tarsis, de Kitthim en de Dodanim.

5. Van dezen zijn verspreid de eilanden van de natiën in hun landen, elk naar zijn spraak, naar hun families, onder hun natiën.

6. En de zonen van Cham zijn: Kusch, en Mizraïm, en Puth, en Kanaän.

7. En de zonen van Kusch zijn: Seba, en Chavillah, en Sabtha, en Raamah, en Santheke. En de zonen van Raamah zijn: Scheba en Dedan.
8. En Kusch gewon Nimrod; deze begon geweldig te zijn op aarde.
9. Deze was geweldig in de jacht voor Jehovah; daarom werd gezegd: Zoals Nimrod geweldig in de jacht voor Jehovah.
10. En het beginsel van zijn rijk was Babel, en Erech, en Akad, en Kalneh, in het land Sinear.
11. Uit ditzelfde land is Assur uitgegaan en heeft Ninive gebouwd, en de stad Rechoboth, en Kalach.
12. En Resen, tussen Ninive en tussen Kalach; deze is die grote stad.
13. En Mizraïm gewon de Ludim, en de Anamim, en de Lehabim, en de Nafthuchim.
14. En de Pathrusim, en de Kasluchim, van waar de Pelisthim uitgekomen zijn, en de Kafthorim.
15. En Kanaän gewon Zidon, zijn eerstgeborene, en Chet.
16. En de Jebusiet, en de Emoriet, en de Girgasiet.
17. En de Chiviet, en de Arkiet, en de Siniët.
18. En de Arvadiet, en de Zemariet, en de Chamathiet; en daarna zijn de families van de Kanaänieten verspreid.
19. En de grens van de Kanaänieten was van Zidon, omdat gij gaat naar Gerar tot Assa toe; omdat gij gaat naar Sodom en Amora, en Adma, en Zeboïm, tot Lascha toe.
20. Deze zijn de zonen van Cham, naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, in hun natiën .
21. En aan Sem werd ook geboren: hij is de vader van alle zonen van Eber, de grotere broeder van Jafet.
22. De zonen van Sem zijn: Elam, en Aschur, en Arfachsad, en Lud, en Aram.
23. En de zonen van Aram zijn: Uz, en Chul, en Gether, en Masch.
24. En Arfachsad gewon Selach; en Selach gewon Eber.
25. En Eber werden twee zonen geboren de ene naam was Peleg, want in zijn dagen werd de aarde verdeeld; en de naam van zijn broeder was Joktan.
26. En Joktan gewon Almodad, en Selef, en Chazarmaveth, en Jerach.
27. En Hadoram, en Usal, en Diklah.
28. En Obal, en Abinael, en Seba.
29. En Ofir, en Chavillah, en Jobab; deze allen waren de zonen van Joktan.
30. En hun woning was van Mesa af, omdat gij gaat naar Sefar, de berg van het oosten.
31. Deze zijn de zonen van Sem, naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, naar hun natiën .
32. Deze zijn de families van de zonen van Noach, naar hun geboorten, in hun natiën , en van hen zijn de naties op de aarde verspreid na de vloed.

INHOUD

1130. In dit hele hoofdstuk wordt gehandeld over de Oude Kerk en over haar voortplanting, vers 1.

1131. Zij, die met de innerlijke overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden, zijn de zonen van Jafet, vers 2; en zij, die een meer van de innerlijke godsdienst verwijderde uiterlijke godsdienst hadden, zijn de zonen van Gomer en Javan, vers 3 en 4; zij, die een nog verder verwijderde hadden, zijn de eilanden van de naties, vers 5.

1132. Zij, die de erkentissen, de wetenschappelijke dingen en de ritens vereerden, en van de innerlijke dingen scheidde, zijn de zonen van Cham, vers 6.
Zij, die de erkentissen van de geestelijke dingen vereerden, zijn de zonen van Kusch; en zij, die de erkentissen van de hemelse dingen vereerden, zijn de zonen van Raamah, vers 7.

1133. Er wordt gehandeld over hen, die een uiterlijke godsdienst hebben, waarin innerlijke boosheden en valsheden zijn; Nimrod is een dergelijke godsdienst, vers 8 en 9; de boosheden in zo'n godsdienst, vers 10; de valsheden in zo'n godsdienst, vers 11 en 12.

1134. Over hen, die uit wetenschappelijke dingen door redeneringen bij zichzelf nieuwe godsdiensten uitdenken, vers 13 en 14; over hen, die uit de erkentissen van het geloof louter een wetenschap maken, vers 14.

1135. Over de uiterlijke godsdienst zonder de innerlijke, welke Kanaän is, en over de afstammelingen van deze godsdienst, vers 15, 16, 17 en 18; over zijn uitbreiding, vers 19 en 20.

1136. Over de innerlijke godsdienst, welke Sem is, en over diens uitbreiding, zelfs tot aan de tweede Oude Kerk, vers 21; over de innerlijke godsdienst en zijn afstammelingen, welke, omdat zij van de naastenliefde uitgaan, aan de wijsheid, het inzicht, de wetenschap en de erkentissen toebehoren, die door de natiën zijn aangeduid, vers 22, 23 en 24.

1137. Over een zekere Kerk, die in Syrië bestond, door Eber gesticht; deze Kerk is de tweede Oude Kerk te noemen.
Haar innerlijke godsdienst is Peleg, de uiterlijke Joktan, vers 25; haar ritens zijn de natiën, welke genoemd worden, vers 26, 27, 28 en 29; de uitbreiding van deze Kerk, vers 30.

1138. Dat de godsdiensten van de Oude Kerk verschillend zijn geweest en overeenkomstig de gemoedsaard van elke natie, vers 31 en 32.

DE INNERLIJKE ZIN.

1139. Het is al eerder gezegd, dat er in het Woord vier verschillende stijlen zijn; de eerste: die de Oudste Kerk had, was van dien aard zoals het eerste hoofdstuk van Genesis tot hiertoe. De tweede stijl: is de historische, zoals in wat volgt bij Mozes, en in de overige historische boeken. De derde: is de profetische. De vierde: houdt het midden tussen de profetische stijl en de gewone spreekwijze; men zie hierover in nummer 66.

1140. In dit hoofdstuk en in het volgende, tot aan Eber, wordt de oudste stijl voortgezet, maar deze houdt het midden tussen de stijl van de verdichte geschiedenis en de stijl van de ware geschiedenis; want onder Noach en zijn zonen Sem, Cham, Jafet en Kanaän werd niets anders verstaan en wordt niets anders verstaan dan, in abstracte zin, de Oude Kerk ten aanzien van haar godsdienst; namelijk onder Sem de innerlijke godsdienst, onder Jafet de overeenstemmende uiterlijke godsdienst, onder Cham de verdorven innerlijke godsdienst, onder Kanaän de van de innerlijk gescheiden uiterlijke godsdienst.

Dergelijke personen hebben nooit bestaan, maar de godsdiensten zijn zo genoemd, omdat alle verschillende andere godsdiensten, of alle bijzondere verschillen van godsdiensten, tot deze als tot hun grondslagen herleid konden worden; vandaar is onder Noach nooit iets anders dan de Oude Kerk in het algemeen verstaan, die als een ouder alle Kerken omvat.

Echter worden onder de namen in dit hoofdstuk, uitgezonderd Eber en zijn nageslacht, evenzovele natiën verstaan, en het waren evenzovele naties, die de Oude Kerk uitmaakten, en deze Kerk was ver rondom Kanaän verspreid.

1141. Zij, die hier de zonen van Jafet worden genoemd, waren allen van dien aard, dat zij een met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden, dat wil zeggen, mensen, die in eenvoud, in vriendschap en in wederkerige naastenliefde leefden, en geen andere leerstellingen kenden dan de uiterlijke ritën.

Zij, die de zonen van Cham genoemd worden, waren mensen die een verdorven innerlijke godsdienst hadden.

Zij, die de zonen van Kanaän genoemd worden, waren mensen, die een van de innerlijke godsdienst gescheiden uiterlijke godsdienst hadden.

Zij, die de zonen van Sem genoemd worden, waren innerlijke mensen en vereerder de Heer, en hadden de naaste lief; hun Kerk was bijna zoals onze ware christelijke kerk.

1142. Van welke aard zij in het bijzonder waren, wordt in dit hoofdstuk niet vermeld; want zij worden alleen naar de namen opgesomd, maar het komt in de geschriften van de profeten uit, waar herhaaldelijk de namen van deze natiën voorkomen, en overal niets anders betekenen; en wel nu eens in echte zin, dan weer in tegenovergestelde zin.

1143. Hoewel dit de namen waren van deze naties, welke de Oude Kerk uitmaakten, worden er in de innerlijke zin toch zaken onder verstaan, namelijk de godsdiensten zelf.

Zij, die in de hemel zijn, weten niet in het minst, wat namen, landen, naties en dergelijke zijn; van zulke dingen heeft men daar geen voorstelling, wel echter van de zaken, die daarmee worden aangeduid.

Het Woord van de Heer leeft uit de innerlijke zin; deze zin is zoals de ziel, en de uiterlijke zin is als het ware zijn lichaam.

Het is daarmee gesteld als met de mens; wanneer zijn lichaam sterft, leeft zijn ziel, en wanneer de ziel leeft, weet de mens niet meer wat de dingen van het lichaam zijn; zo weet hij, wanneer hij onder de engelen, niet wat het Woord in de zin van de letter, maar wat het in zijn ziel is.

De mens van de Oudste Kerk was van dien aard, dat hij, wanneer hij heden ten dage leefde en het Woord zou lezen, niet aan de zin van de letter zou blijven hangen, maar het zou zijn, alsof hij die niet zag, maar alleen de aan de letter onttrokken innerlijke zin, en wel alsof de letter niet bestond; zo zou hij in het leven of in de ziel van het Woord zijn.

Op dezelfde wijze is het overal in het Woord gesteld, ook in de historische gedeelten, die geheel en al zo zijn als zij verhaald worden, maar toch is daarin niet het minste woordje, dat niet in de innerlijke zin verborgenheden bevat, welke verborgenheden zich nooit aan hen openbaren, die hun aandacht alleen op de historische samenhang richten.

Zo betekenen in dit hoofdstuk de namen hier in de zin van de letter of in de historische zin de volken, die de Oude Kerk uitmaakten, in de innerlijke zin echter hun leringen.

1144. vers 1.

En dit zijn de geboorten van Noachs zonen, Sem, Cham en Jafet; en hun werden zonen geboren na de vloed.

Dit zijn de geboorten van de zonen van Noach, betekent de afstamming van de leringen en godsdiensten van de Oude Kerk, die, in het algemeen genomen, Noach is.

Sem, Cham en Jafet betekenen, hier als eerder: Sem de ware innerlijke godsdienst, Cham de verdorven innerlijke godsdienst, Jafet de met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst.

En hun werden zonen geboren, betekent de van die godsdiensten afstammende leringen; na de vloed, betekent, van de tijd af, waarop deze nieuwe Kerk ontstond.

1145. Dat de woorden ‘dit zijn de geboorten van de zonen van Noach’ de afstamming betekenen van de leringen en godsdiensten van de Oude Kerk, die in het algemeen Noach is, blijkt uit de betekenis van geboorten, waarover eerder gehandeld is.

In de uiterlijke of letterlijke zin zijn de geboorten, zoals men weet, de voortplanting van de een uit de ander; in de innerlijke zin echter heeft alles betrekking op hemelse en geestelijke dingen, of op de dingen van de naastenliefde en van het geloof.

Zo zijn de geboorten hier de dingen, die tot de Kerk behoren, dus de leringen, zoals uit wat volgt nog beter zal blijken.

1146. Dat Sem, Cham en Jafet hier, als eerder, betekenen: Sem de ware innerlijke godsdienst, Cham de verdorven innerlijke godsdienst, Jafet de met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst, blijkt uit wat eerder over hen is gezegd, waar niet alleen werd aangetoond, dat Sem, Cham en Jafet deze godsdiensten betekenen, maar ook wat er verstaan wordt onder de ware innerlijke godsdienst of Sem, verder wat onder de verdorven innerlijke godsdienst of Cham, alsook wat onder de met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst of Jafet; het is dus onnodig, hier nog langer bij stil te staan.

1147. Dat de woorden ‘en hun werden zonen geboren’ de van die godsdiensten afstammende leringen betekenen, blijkt uit de betekenis van de zonen in de innerlijke zin.

De zonen zijn de waarheden van het geloof, verder ook de valsheden, vandaar de leringen, waardoor zowel waarheden als valsheden worden aangeduid, want de leringen van die Kerken zijn van dien aard; dat de zonen dergelijke dingen betekenen, zie men eerder in de nrs. 264, 489, 491, 533.

1148. Dat ‘na de vloed’ betekent, van de tijd af, waarop deze nieuwe Kerk ontstond, blijkt op dezelfde wijze uit wat in de vorige hoofdstukken is gezegd; want het einde van de Oudste Kerk wordt beschreven door de vloed, verder ook het begin van de Oude Kerk.

Men merkt daarop, dat de Kerk vóór de vloed de Oudste Kerk wordt genoemd; de Kerk na de vloed echter de Oude Kerk.

1149. vers 2.

De zonen van Jafet zijn: Gomer, en Magog, en Madai, en Javan, en Thubal, en Mesech, en Thiras.

De zonen van Jafet betekenen hen, die een met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden.

Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Mesech en Thiras waren evenzovele natiën, bij wie zo'n godsdienst was, en door welke in de innerlijke zin evenzovele verschillende leringen waren als de riten, die zij heilig hielden.

1150. Dat de zonen van Jafet hen betekenen, die een met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden, is eerder gezegd.

Er wordt gezegd, dat de uiterlijke godsdienst met de innerlijke overeenstemt, wanneer in de godsdienst het wezenlijke is: het wezenlijke is de aanbidding van de Heer uit het hart, welke nooit bestaanbaar is zonder de naastenliefde of de liefde ten opzichte van de naaste.

In de naastenliefde of de liefde ten opzichte van de naaste is de Heer tegenwoordig; dan kan Hij vanuit het hart worden aanbeden; zo komt de aanbidding uit de Heer voort, want de Heer geeft al het kunnen en al het zijn in de aanbidding.

Hieruit volgt, dat zoals de naastenliefde bij de mens is, zo is ook de aanbidding, of de godsdienst; alle godsdienst is aanbidding; want de aanbidding van de Heer moet daarin zijn, zodat het godsdienst is.

De zonen van Jafet, of de naties en de volken, zoals de zonen van Jafet genoemd worden, leefden onderling in wederkerige naastenliefde, in vriendschap en wellevendheid en eenvoud, en vandaar ook was de Heer in hun godsdienst tegenwoordig, want wanneer de Heer in de uiterlijke godsdienst tegenwoordig is, dan is de innerlijke godsdienst in de uiterlijke, of stemt de uiterlijke met de innerlijke overeen.

Het merendeel van de naties was in die tijd van dien aard, en vandaag de dag zijn er ook nog, die de godsdienst in uiterlijke dingen stellen en niet weten wat de innerlijke godsdienst is, en wanneer zij het weten, er niet over nadenken.

Wanneer deze mensen de Heer erkennen, en de naaste liefhebben, is de Heer in hun godsdienst, en zijn zij zonen van Jafet; maar wanneer zij de Heer loochenen, en alleen zichzelf liefhebben, en zich om de naaste niet bekommeren, en nog meer wanneer zij hem haten, is hun godsdienst een van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst, en zijn zij zonen van Kanaän, of Kanaänieten.

1151. Dat Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Mesech en Thiras evenzovele naties waren, bij wie zo'n godsdienst was en door welke in de innerlijke zin evenzovele leringen worden aangeduid, welke leringen dezelfde waren als de riten, die zij heilig hielden, blijkt duidelijk uit het Woord, waarin deze naties hier en daar genoemd worden, want hiermee wordt overal de uiterlijke godsdienst aangeduid, nu eens met de innerlijke godsdienst overeenstemmende uiterlijke, dan weer de tegenovergestelde.

Dat ook het tegenovergestelde daarmee wordt aangeduid, komt omdat alle Kerken, waar zij ook mochten zijn, in de loop van de tijd veranderden en wel in het tegenovergestelde.

Dat de hier genoemde natiën niets anders betekenen dan de uiterlijke godsdienst, dus hun leringen, welke riten waren, kan zoals gezegd, elders uit het Woord blijken, voornamelijk bij de profeten.

Ten aanzien van Magog, Mesech, Thubal en Gomer als volgt bij Ezechiël: *'Mensenzoon, zet uw aangezichten tegen Gog, het land van Magog, de vorst, het hoofd van Mesech en Thubal, en profeteer over hem, en zeg: Zo zegt de Heer Jehovih: Zie, Ik ben tegen u, Gog, vorst, hoofd van Mesech en Thubal, en Ik zal u omwenden, en haken in uw kaken leggen, en Ik zal u uitvoeren, en uw ganse heir, paarden en ruiters, die allemaal volkomen welgekleed zijn, een grote vergadering, met rondas en schild, die zwaarden handelen, zij allen, met hen Perzië, Kusch en Puth, en met hen Gomer en al zijn vleugelen, Beththogarma, de zijde van het noorden, en al zijn vleugelen; in het nageslacht van de jaren zult gij komen over het land, dat wedergebracht is van het zwaard, dat vergaderd is uit vele volken, op de bergen Israëls, welke tot verwoesting geworden zijn'*, (Ezechiël 38: 2, 3, 4, 5, 6, 8).

Dit hoofdstuk handelt geheel over de Kerk die verdorven geworden is en tenslotte de gehele godsdienst in uiterlijke dingen of riten stelde, nadat de naastenliefde uitgeblust was, welke wordt aangeduid door de bergen Israëls.

Hier is Gog en het land Magog, vorst en hoofd van Mesech en Thubal de godsdienst in uiterlijke dingen.

Eenieder kan zien, dat hier niet van Gog en Magog sprake is; het Woord van de Heer handelt niet over wereldse dingen, maar omsluit goddelijke dingen.

Ook bij Ezechiël: *‘Profeteer over Gog, en zeg: Zo zegt de Heer Jehovih: Zie, Ik ben tegen u, Gog, vorst, hoofd van Mesech en Thubal, en Ik zal u omwenden, en u zessendelen, en u optrekken uit de zijde van het noorden, en Ik zal u brengen op de bergen Israëls; op de bergen Israëls zult gij vallen, gij en al uw vleugelen, en de volken, die met u zijn’*, (Ezechiël 39: 1, 2, 4); in dit hele hoofdstuk wordt ook gehandeld over de van de innerlijke ges Zacharia lcheiden uiterlijke godsdienst, die afgodisch is geworden, en hier door Gog, Mesech en Thubal worden aangeduid, waaronder ook de leringen worden verstaan, die zij aannemen, en daarna uit de letterlijke zin van het Woord bevestigen en zo de waarheden vervalsen en de innerlijke godsdienst vernietigen, want deze zelfde naties betekenen, zoals gezegd is, ook het tegenovergestelde.

Bij Johannes: *‘Wanneer de duizend jaren geëindigd zijn, zal de satanas uit zijn gevangenis ontbonden worden, en hij zal uitgaan om de volken te verleiden, die in de vier hoeken van de aarde zijn, Gog en Magog om hen te vergaderen tot de oorlog; zij zijn opgekomen over de breedte van de aarde, en omringden de legerplaats van de heiligen, de geliefde stad,* (Openbaring 20: 7, 8, 9); waar door Gog en Magog dergelijke dingen worden aangeduid; de van de innerlijke godsdienst gescheiden uiterlijke godsdienst, dat wil zeggen, gescheiden van de liefde tot de Heer, en van de liefde ten opzichte van de naaste, is niet anders dan afgodendienst, welke de legerplaats van de heiligen omringd, en de geliefde stad.

Over Mesech en Thubal bij Ezechiël: *‘Daar is Mesech en Thubal en zijn hele bende; rondom hen zijn hun graven; zij zijn allen onbesneden, van het zwaard doorboord, omdat zij hun schrik verbreid hebben in het land van de levenden’*, (Ezechiël 32: 26); waar sprake is van Egypte of van de wetenschappelijke dingen, waarmee zij de geestelijke dingen willen doorvorsen; Mesech en Thubal staan voor de leringen, welke de riten zijn, die onbesneden worden genoemd, wanneer er geen liefde is; vandaar heten zij van het zwaard doorboord en een schrik in het land van de levenden.

Over Javan bij Joël: *‘Gij hebt de zonen van Jehudah en de zonen van Jeruzalem verkocht aan de zonen van de Javanieten, om hun ver van hun landpaal te voeren’*, (Joël 4: 6); de zonen van Jehudah staan voor de hemelse dingen van het geloof, de zonen van Jeruzalem voor de geestelijke dingen van het geloof, dus voor de innerlijke dingen; de zonen van de Javanieten voor de van de innerlijke gescheiden godsdienst in uiterlijke dingen, van welke dienst, omdat hij zover van de innerlijke verwijderd is, wordt gezegd, dat zij hen ver van hun landpaal weggevoerd hebben.

Bij Jesaja staan Javan en Thubal voor de ware uiterlijke godsdienst zelf: *‘Komende om te vergaderen alle naties en tongen, en zij zullen komen, en zij zullen Mijn heerlijkheid zien, en Ik zal een teken aan hen zetten, en Ik zal uit hen ontkomenen zenden tot de naties Tarsis, Pul en Lud, de boogschutters Thubal en Javan, de vergelegen eilanden, die Mijn gerucht niet gehoord, noch Mijn heerlijkheid hebben gezien, en zij zullen Mijn heerlijkheid onder de naties verkondigen’*, (Jesaja 66: 18, 19); waar sprake is van het rijk van de Heer en van Zijn komst; Thubal en Javan staan voor hen, die in een met de innerlijke overeenstemmende uiterlijke godsdienst zijn, en over de innerlijke dingen moeten worden onderwezen.

1152. vers 3 en 4.

En de zonen van Gomer zijn: Askenas, en Rifath, en Thogarmah.

En de zonen van Javan: Elisah, en Tarsis, de Kitthim en de Dodanim.

Door de zonen van Gomer worden ook zij aangeduid, die een uiterlijke godsdienst hadden, maar die afstamde van de godsdienst, die bij de natie van Gomer was.

Askenas, Rifath en Thogarmah waren evenzovele naties, bij wie een dergelijke godsdienst bestond, en waarmee evenzovele leringen worden aangeduid, die riten waren, afgeleid van de uiterlijke godsdienst van Gomer.

Door de zonen van Javan worden nog weer anderen aangeduid, die een uiterlijke godsdienst hadden, welke afstamde van de godsdienst, die bij de natie van Javan was.

Elisah, Tarsis, de Kitthim en de Dodanim waren evenzovele natiën, die zo'n godsdienst hadden, en door wie evenzovele leringen worden aangeduid, die riten waren, afgeleid van de uiterlijke godsdienst bij Javan.

1153. Dat door de zonen van Gomer ook diegenen worden aangeduid, die een uiterlijke godsdienst hadden, maar die afstamde van de godsdienst, die bij de natie van Gomer was, volgt uit wat eerder enkele malen over de betekenis van zonen is gezegd en aangetoond; bovendien hieruit, dat Gomer een van die natiën is, die een met de innerlijke overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden.

In het voorgaande vers worden zeven naties genoemd, die in zo'n godsdienst waren, en hier zijn het nog eens zeven natiën, de zonen van Gomer en Javan geheten; wat er voor een bijzonderheid tussen hen bestond, kan echter niet gezegd worden, omdat zij hier alleen maar opgesomd worden.

Maar bij de profeten, waar over hun godsdienst van de Kerk in het bijzonder gehandeld wordt, kunnen de verschillen blijken.

In het algemeen gedragen zich alle verschillen in de uiterlijke godsdienst, alsook de verschillen in de innerlijke godsdienst, overeenkomstig de aanbidding van de Heer in de godsdienst, en de aanbidding gedraagt zich naar gelang van de liefde tot de Heer en de liefde ten opzichte van de naaste, want in de liefde is de Heer tegenwoordig, dus in de godsdienst; overeenkomstig deze verhouding waren daarom de verschillen in de godsdienst bij de hier genoemde natiën.

Om het nog duidelijker te zeggen, hoe het met de verschillen in de godsdienst, en hoe het daarmee in de Oude Kerk bij de verschillende naties gesteld was, moet men weten, dat alle ware godsdienst bestaat in de aanbidding van de Heer, en dat de aanbidding van de Heer bestaat in de verootmoediging, en de verootmoediging in de erkenning, dat men bij zichzelf niets levends en niets goeds heeft, maar dat alles, wat men heeft, dood is en zelfs lijkachtig is; en in de erkenning, dat van de Heer alles komt, wat levend en wat goed is.

Hoe meer de mens dit erkent, niet met de mond maar met het hart, des te meer is hij in de verootmoediging, en vandaar des te meer in de aanbidding, dat wil zeggen, in de ware godsdienst, en des te meer is hij in de liefde en in de naastenliefde, en des te meer is hij in de gelukzaligheid; in het ene ligt het andere opgesloten, en zij zijn zo verbonden, dat zij niet te scheiden zijn.

Hieruit kan blijken, welke en van welke aard de verschillen in de godsdienst zijn.

Zij, die hier vermeld worden, en de zonen van Gomer en Javan worden genoemd, zijn diegenen, die ook een met de innerlijke overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden, maar bij hen lag die godsdienst enigszins verder verwijderd dan bij hen, die in het vorige vers zijn genoemd, waarom zij dan ook zonen worden genoemd.

De afdalende reeks geslachten of de afstammingen gaan hier vanuit de innerlijke dingen naar de uiterlijke voort; hoe zinnelijker de mens wordt, des te uiterlijker wordt hij, en des te verder verwijderd hij zich van de ware eredienst van de Heer, want des te meer deel heeft hij aan de wereld, aan het lichaam en aan de aarde, en des te minder aan de geest, des te verder is hij daarom verwijderd.

Dezen stelden, omdat zij de zonen van Gomer en Javan werden genoemd, omdat zij zinnelijker waren, de godsdienst nog meer in uiterlijke dingen dan de zogenoemde vaders en ooms; daarom vormen zij hier een tweede klasse.

1154. Dat Askenas, Rifath en Thogarmah evenzovele naties waren, bij welke een dergelijke godsdienst bestond, en dat met hen evenzovele leringen worden aangeduid, die riten waren, afgeleid van de uiterlijke godsdienst bij Gomer, blijkt bij de profeten, waar ook dezelfde naties genoemd worden, en daarmee overal leringen of riten worden aangeduid, zoals gewoonlijk in tweeërlei zin, nu eens in de echte zin en dan weer in de tegenovergestelde. Over Askenas bij Jeremia: *‘Verhef de banier in het land, blaast in de bazuin onder de natiën, heiligt de natiën tegen haar, laat horen tegen haar de koninkrijken, Ararath, Minni, en Askenas’*, (Jeremia 51: 27); hier is sprake van de verwoesting van Babel, alwaar Askenas staat voor haar afgodische dienst, of voor de van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst, die Babel verwoest; in het bijzonder voor de valse leringen, dus in de tegenovergestelde zin. Over Thogarmah bij Ezechiël: *‘Javan, Thubal en Mesech, deze uw kooplieden, in de ziel van de mens, en vaten van koper hebben zij gegeven in uw handel. Van Beththogarmah hebben zij paarden en ruiters, en muilezels geleverd op uw markten’*, (Ezechiël 27: 13, 14); waar van Tyrus sprake is, waarmee diegenen zijn uitgebeeld, die erkennenissen van hemelse en geestelijke dingen bezaten; Javan, Thubal en Mesech zijn, zoals eerder, verschillende uitbeeldende of overeenstemmende riten; Beththogarmah op dezelfde wijze; de uiterlijke riten van eerdergenoemden betreffen hemelse dingen, de uiterlijke riten van dezen, dat wil zeggen van Beththogarmah, betreffen echter geestelijke dingen, zoals blijkt uit de betekenis van de zaken, waarmee zij handel dreven; hier in de echte zin. Bij dezelfde: *‘Gomer en al zijn vleugels, Beththogarmah de zijde van het noorden, en met al zijn vleugels’*, (Ezechiël 38: 6); voor de verdorven leringen, welke ook de zijde van het noorden zijn; hier in de tegenovergestelde zin.

1155. Dat de zonen van Javan nog weer anderen betekenen, die een uiterlijke godsdienst hadden, welke afstamde van de godsdienst, die bij de natie van Javan was, kan eveneens bij de profeten blijken, waar zij in volgorde met de zaken zelf worden opgenoemd, en in deze samenhang dan geen andere betekenis hebben dan de zaken.

Dat alleen maar de zonen van Gomer en de zonen van Javan genoemd worden, maar niet die van de overigen in het tweede vers - zeven in getal - komt, omdat de zonen van de een betrekking hebben op de klasse van de geestelijke dingen, en de zonen van de ander op de klasse van de hemelse dingen.

Dat de zonen van Gomer op de klasse van de geestelijke dingen betrekking hebben, blijkt uit de zo-even aangehaalde plaatsen bij de profeten; dat echter de zonen van Javan betrekking hebben op hemelse dingen, zal blijken uit wat volgt.

De klasse van de geestelijke dingen wordt hierin van de klasse van de hemelse dingen onderscheiden, dat het ene de waarheden van het geloof betreft, en het andere de goedheden van het geloof, welke van de naastenliefde zijn.

Deze onderscheidingen zijn, hoewel zij in de wereld volslagen onbekend zijn, echter in de hemel zeer bekend, en zelfs niet alleen wat de verschillen in het algemeen betreft, maar ook wat de bijzonderheden betreft; er bestaat daar niet het minste van een verschil, dat niet in de strengste orde is onderscheiden.

In de wereld weet men niet veel meer, dan dat er godsdiensten bestaan, en dat zij verschillen, en wel alleen in uiterlijke dingen; in de hemel echter treden de verschillen zelf, welke ontelbaar zijn, levend te voorschijn, en wel zoals zij in de innerlijke dingen zijn.

1156. Dat Elisah, Tarsis, de Kitthim, en de Dodanim evenzovele natiën waren, die zo’n godsdienst hadden, en dat deze door evenzovele leringen worden aangeduid, die riten waren,

afgeleid van de uiterlijke godsdienst bij Javan, kan blijken uit de navolgende plaatsen bij de profeten; over Elisah bij Ezechiël: *‘Fijn linnen met stiksel uit Egypte was uw uitbreidseel, dat het u tot een banier ware; hyacint en purper uit de eilanden van Elisah was uw deksel,’* (Ezechiël 27: 7); waar van Tyrus sprake is, waarmee degenen worden aangeduid, die hemelse en geestelijke rijkdommen bezitten, of erkentissen; stiksel uit Egypte voor vergaarde kennis, en dus voor de uitbeeldende riten van geestelijke dingen; hyacint en purper uit de eilanden van Elisah voor de met de innerlijke godsdienst overeenstemmende riten, dus voor de uitbeeldingen van de hemelse dingen; hier in de echte zin.

Over Tarsis bij Jesaja: *‘Ik zal uit hen ontkomenen zenden tot de natiën Tarsis, Pul en Lud, de boogschutters; Thubal en Javan, de vergelegen eilanden,’* (Jesaja 66: 19).

Bij dezelfde: *‘Huilt, gij schepen van Tarsis, want Tyrus is verwoest, dat er geen huis meer is tot binnentreden, uit het land Kitthim is het aan hen verkondigd,’* (Jesaja 23: 1, 14); en verder over Tarsis, (Jesaja 60: 9; Jeremia 10: 9; Ezechiël 27: 12; Psalm 48: 8) waar het voor de riten of de leringen staan.

Over Kitthim bij Jeremia: *‘Gaaf over in de eilanden Kitthim, en ziet; en naar Arabië, en merkt er wel op, of het op dezelfde wijze geschiedde,’* (Jeremia 2: 10); en bij Jesaja: *‘Hij heeft gezegd: Gij zult niet meer vrolijk huppelen, verdrukte maagd van Zidon, naar Kitthim toe, maak u op, vaar over, ook daar geen rust voor u,’* (Jesaja 23: 12); waar Kitthim voor de riten staat.

Bij Ezechiël: *‘Zij hebben uw riemen uit eiken van Basan gemaakt, uw berd hebben zij gemaakt van elpenbeen, de dochter van de schreden, uit de eilanden Kitthim,’* (Ezechiël 27: 6) waar van Tyrus sprake is; het scheepberd uit de eilanden Kitthim voor de uiterlijke dingen van de godsdienst, en dus voor de riten, welke tot de klasse van de hemelse dingen behoren.

Bij Mozes: *‘Schepen van de oever Kitthim, en zij zullen Aschur plagen, en zij zullen Eber plagen,’* (Numeri 24: 24); waar het eveneens voor de uiterlijke godsdienst of voor de riten staat.

Hieruit kan blijken, dat door al deze namen in de innerlijke zin zaken worden aangeduid, en dat deze zaken in volgorde voorkomen.

1157. vers 5.

Van dezen zijn verspreid de eilanden van de natiën in hun landen, elk naar zijn spraak, naar hun families, onder hun natiën.

Van dezen zijn verspreid de eilanden van de natiën in hun landen, betekent, dat door hen de godsdiensten van verschillende natiën ontstonden; de eilanden zijn bijzondere gebieden, aldus bijzondere godsdiensten, welke nog verder verwijderd waren; hun landen zijn hun algemene dingen; elk naar zijn spraak, naar hun families; onder hun natiën, betekent deze dingen in overeenstemming met de genius van eenieder; naar hun families, is naar de rechtschapenheid; onder hun natiën, is ten aanzien van beide in het algemeen.

1158. Dat de woorden ‘Van dezen zijn verspreid de eilanden van de natiën in hun landen, betekenen, dat door hen de godsdiensten van verschillende natiën ontstonden, en de eilanden bijzondere gebieden zijn, aldus bijzondere godsdiensten, welke nog verder verwijderd waren, en dat de landen hun algemene dingen zijn, blijkt uit de betekenis van de eilanden in het Woord.

Tot hiertoe is gehandeld over hen, die een met de innerlijk overeenstemmende uiterlijke godsdienst hadden; door de zeven zonen van Jafet zijn diegenen aangeduid, die de ware innerlijke godsdienst dichter genaderd waren; door de zeven zonen van Gomer en die van Javan tevens, werden zij aangeduid, die verder van de ware innerlijke godsdienst afstonden; de eilanden van de natiën betekenen hen, die nog verder verwijderd zijn, en eigenlijk hen, die onderling in naastenliefde, maar toch in onwetendheid leefden, niets wetende over de Heer,

over de leringen van het geloof van de Kerk, en over de innerlijke godsdienst, ofschoon zij toch een uiterlijke godsdienst hadden, die zij streng in ere hielden; dezen worden in het Woord eilanden genoemd, en vandaar wordt door eilanden in de innerlijke zin de verder afgelegen godsdienst aangeduid.

Zij, die in de innerlijke zin van het Woord zijn, zoals de engelen, weten niet wat eilanden zijn, want zij hebben van dergelijke dingen geen voorstelling meer, maar in plaats van eilanden worden zij een verder afgelegen godsdienst gewaar, zoals de natiën buiten de Kerk die hebben.

Op dezelfde wijze worden zij bij het woord: 'eilanden' de dingen in de Kerk zelf gewaar, die enigermate verwijderd zijn van de naastenliefde, zoals de vriendschap en de wellevendheid. De vriendschap is niet naastenliefde, en nog minder is de wellevendheid zoiets, maar zij zijn graden beneden de naastenliefde; hoe meer zij echter van de naastenliefde in zich hebben, des te meer zijn zij oprecht.

Dat eilanden dergelijke betekenissen hebben, kan uit de navolgende plaatsen in het Woord blijken; bij Jesaja: *'Zwijgt voor Mij, gij eilanden, en laat de volken de krachten vernieuwen, laat ze toetreden.*

De eilanden zagen het, en zij vreesden, de einden van de aarde beefden, zij naderden en kwamen toe', (Jesaja 41: 1, 5); waar de eilanden staan voor de rechtschapen natiën buiten de Kerk, die haar uiterlijke godsdienst streng in ere hielden; de uiterste grenzen, waar nog een Kerk is, worden de einden van de aarde genoemd.

Ook bij Jesaja: *'Hij zal niet verduisteren, en Hij zal niet verbreken, totdat Hij het recht op de aarde zal hebben besteld, en de eilanden wachten Zijn wet.*

Zingt Jehovah een nieuw lied, Zijn lof van het einde van de aarde, gij, die in de zee afdaalt, en al wat daarin is, de eilanden en hun inwoners; laat ze Jehovah heerlijkheid geven, en Zijn lof in de eilanden verkondigen', (Jesaja 42: 4, 10, 12).

De eilanden staan hier ook voor de natiën buiten de Kerk, die in onwetendheid, eenvoud en rechtschapenheid leefden.

Bij dezelfde: *'Hoort naar mij, gij eilanden, en luistert toe, gij volken van verre'*, (Jesaja 49: 1); op dezelfde wijze voor deze natiën, die verder verwijderd zijn van de dienst van de Heer, en van de erkentissen van het geloof, waarom er gezegd wordt: 'van verre'.

Bij dezelfde: *'Op Mij zullen de eilanden hopen, en op Mijn arm wachten'*, (Jesaja 51: 5); voor dezelfde, omdat zij diegenen zijn, die in rechtschapenheid leven, wordt er gezegd: *'op Mij zullen zij hopen, en op Mijn arm wachten'*.

Bij Jeremia: *'Hoort het Woord van Jehovah, gij natiën, en verkondigt het in de eilanden van verre'*, (Jeremia 31: 10); voor dezelfde.

Bij Zefanja: *'Vreselijk zal Jehovah over hen zijn, want Hij zal al de goden van de aarde doen uitteren, en voor Hem buigen zal ieder in zijn plaats, al de eilanden van de natiën'*, (Zefanja 2: 11); eilanden der natiën voor de natiën, die verder van de erkentissen van het geloof verwijderd zijn.

Bij David: *'Jehovah regeert, de aarde verheuge zich, dat vele eilanden zich verblijden, rondom Hem zijn wolken en donkerheid'*, (Psalm 97: 1, 2); voor dezelfde; hun onwetendheid wordt hier op uitbeeldende wijze uitgedrukt door wolk en donkerheid, maar omdat zij in eenvoud en rechtschapenheid leven, wordt er gezegd: *'rondom Hem'*.

Omdat de eilanden die dingen betekenen, welke verder verwijderd zijn, zijn ook Tarsis, Pul, Lud, Thubal en Javan - die de uiterlijke godsdiensten aanduiden - eilanden genoemd, (Jesaja 66: 19); voorts ook Kitthim, (Jeremia 2: 10; Ezechiël 27: 6).

Wanneer de eilanden tegenover het land of tegenover de bergen worden gesteld, betekenen zij ook de waarheden van het geloof, omdat zij in de zee zijn, aldus leringen, die riten zijn.

1159. Dat de woorden 'elk naar zijn spraak, naar hun families, onder hun natiën' betekenen: deze dingen in overeenstemming met de genius van eenieder, en dat naar zijn spraak betekent

naar de opvatting van eenieder, naar hun families betekent naar de rechtschapenheid, onder hun natiën wil zeggen ten aanzien van beide in het algemeen, dit kan blijken uit de betekenis van de spraak en van de families en natiën in het Woord, waarover door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gehandeld zal worden.

Dat de spraak in de innerlijke zin de opvatting betekent, aldus de beginselen en de overredingen, komt omdat de overeenstemming van de spraak met het verstandelijke deel van de mens, of met zijn gedachten, van dien aard is; van welke aard de werking met haar oorzaak is, van dien aard is ook de invloeiing van de gedachte van de mens in de bewegingen van de sprekende tong niet alleen, maar van dien aard is tevens de invloeiing van de hemel; hierover zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, elders een en ander uit eigen ondervinding worden meegedeeld.

Dat de families in innerlijke zin de rechtschapenheid betekenen, verder de naastenliefde en de liefde, vindt hierin zijn reden, dat alle dingen, die tot de wederkerige liefde behoren, zich in de hemelen verhouden als bloedverwantschappen en aanverwantschappen, dus als families; hierover zie men in nummer 685.

Daarom worden in het Woord de dingen, die tot de liefde of tot de naastenliefde behoren, uitgedrukt zowel door huizen als door families; onnodig bij de bevestiging hiervan langer stil te staan; dat het huis dergelijke dingen betekent, zie men in nummer 710.

Dat de natiën beide in het algemeen beduiden, blijkt uit de betekenis van natie of van de natiën in het Woord.

De natiën betekenen in de goede zin de nieuwe dingen van de wil en van het verstand, dus de goedheden van de liefde en de waarheden van het geloof; in de tegenovergestelde zin betekenen zij echter boosheden en valsheden, op dezelfde wijze ook huizen, families en spraken, wat door vele plaatsen in het Woord bevestigd kan worden.

Dit vindt hierin zijn oorzaak, dat de Oudste Kerk onderscheiden was in huizen, families en natiën.

De echtgenoten met de kinderen en met de knechten en de dienstmaagden vormden een huis; verschillende huizen die niet ver van elkaar gelegen waren, vormden een familie, en verschillende families vormden een natie; vandaar betekenden de natiën een samenvatting van alle families tegelijk.

Op dezelfde wijze is het in de hemel gesteld, maar daar richt alles zich naar de liefde tot en naar het geloof in de Heer, zie nummer 685.

Hieruit volgt nu de betekenis van de natiën in de innerlijke zin, namelijk dat zij het algemene zijn, dat zowel de dingen van de wil als de dingen van het verstand omvat, of, wat hetzelfde is, zowel de dingen die van de liefde zijn, als de dingen die van het geloof zijn, met betrekking tot de families en de huizen, waaruit de natiën bestaan; hierover zie men eveneens wat eerder in de nrs. 470, 471 en 483 is gezegd.

Hieruit blijkt, dat de natiën beide in het algemeen betekenen, en Dat ‘elk naar zijn spraak, naar hun families, en onder hun natiën’, de genius van elk mens, van elke familie, van elke natie betekent, die een van de Oude Kerk afstammende godsdienst had.

1160. vers 6.

En de zonen van Cham zijn: Kusch, en Mizraïm, en Puth, en Kanaän.

Door Cham wordt, hier als eerder, het van de naastenliefde gescheiden geloof aangeduid; door de zonen van Cham de dingen, die tot het afgescheiden geloof behoren; Kusch, Mizraïm, Puth en Kanaän waren evenzovele natiën, waarmee in de innerlijke zin erkentissen, wetenschappen en godsdiensten worden aangeduid, die tot het van de naastenliefde gescheiden geloof behoren.

1161. Dat Cham het van de naastenliefde gescheiden geloof betekent, blijkt uit wat in het voorafgaande hoofdstuk over Cham is gezegd en aangetoond.

1162. Dat door de zonen van Cham de dingen worden aangeduid, die tot het afgescheiden geloof behoren, volgt hieruit.

Om te kunnen weten, wat Cham is, en vandaar wat de zonen van Cham zijn, dient men te weten, wat het van de naastenliefde gescheiden geloof is.

Het van de naastenliefde gescheiden geloof, is geen geloof; waar geen geloof is, is geen godsdienst, noch een innerlijke, noch een uiterlijke, en zo er al een godsdienst is, is het een verdorven godsdienst.

Vandaar betekent Cham op deze wijze de verdorven innerlijke godsdienst.

Diegenen verkeren in een valse mening, die het geloof alleen voor een van de naastenliefde gescheiden weten van hemelse en geestelijke dingen houden, want in kennis kunnen soms de allerslechtsten boven anderen uitmunten, zoals zij, die voortdurend in haat en wraakgierigheid en in echtbreuk leven, en die daarom hels zijn en na het leven van het lichaam duivels worden.

Hieruit kan blijken, dat het weten geen geloof is, maar dat het geloof de erkenning is van alle dingen die tot het geloof behoren; en de erkenning is nooit uiterlijk, maar innerlijk, en dit is de werking van de Heer alleen door middel van de naastenliefde bij de mens, en de erkenning is nooit een zaak van de mond maar van het leven; uit het leven van eenieder kan men weten van welke aard de erkenning is.

Zonen van Cham heten allen, die kennis van de erkentissen van het geloof hebben, en geen naastenliefde.

Of het nu een weten van de innerlijke erkentissen van het Woord is en van zijn geheimenissen zelf, dan wel een weten van alle dingen, die in de letterlijke zin van het Woord zijn, of een weten van andere waarheden, waardoor zij deze kunnen zien, welke naam zij ook mogen hebben, of een erkenning van alle riten van de uiterlijke godsdienst, wanneer zij geen naastenliefde hebben, zijn zij zonen van Cham.

Dat zij, die zonen van Cham genoemd worden, van dien aard zijn, blijkt uit de natiën, waarvan nu sprake is.

1163. Dat Kusch, Mizraïm, Puth en Kanaän evenzovele natiën waren, waardoor in de innerlijke zin erkentissen, wetenschappen en riten worden aangeduid, welke tot het van de naastenliefde gescheiden geloof behoren, kan blijken uit het Woord, waar deze natiën hier en daar genoemd worden, want daar betekenen zij dergelijke dingen; zo worden door Kusch of Ethiopië de innerlijke erkentissen van het Woord aangeduid, waarmee valse beginselen worden bevestigd; door Mizraïm of Egypte de wetenschappen of allerlei wetenschappelijkheden, waarmee men de verborgenheden van het geloof wil onderzoeken, en daardoor de beginselen van het valse bevestigd; door Puth of Lybië de erkentissen uit de letterlijke zin van het Woord, waardoor men op dezelfde wijze de valse beginselen bevestigd; door Kanaän of door de Kanaänieten worden de riten of de van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst aangeduid.

Al deze dingen worden, wanneer zij van de naastenliefde gescheiden zijn, zonen van Cham genoemd.

Door dezelfde natiën worden ook kortweg de erkentissen en de wetenschappen aangeduid, door Kusch de innerlijke erkentissen van het Woord, door Egypte de wetenschappen, door Puth de erkentissen uit de letterlijke zin van het Woord; dit is de reden waarom zij in tweeledige zin worden opgevat, nu eens in de slechte, dan weer in de goede zin, zoals uit de navolgende plaatsen kan blijken.

1164. Dat Kusch of Ethiopië de innerlijke erkenningen van het Woord betekent, waardoor men valse beginselen bevestigt, blijkt bij Jeremia: *‘Egypte trekt op als een rivier, en als rivieren worden de wateren bewogen, en hij zei: Ik zal optrekken, ik zal de aarde bedekken, ik zal de stad, en die daarin wonen, verderven; trekt op, gij paarden, en raast, gij wagens, en laat de sterken uittrekken, Kusch en Puth, die het schild handelen’*, (Jeremia 46: 8, 9); hier staat Egypte voor hen, die niets geloven wanneer zij het niet door wetenschappelijke dingen begrijpen, vandaar dan ook alle twijfel, alle ontkenningen en alle valsheden, wat is uitgedrukt door optrekken, de aarde bedekken en de stad verderven; Kusch staat hier voor de algemener en innerlijker erkenningen van het Woord, waarmee men de aangenomen valse beginselen bevestigt; Puth voor de erkenningen uit de letterlijke zin van het Woord, die zich verhouden naar de schijnbaarheden van de zinnen; bij Ezechiël: *‘Het zwaard zal komen in Egypte, en er zal smart zijn in Kusch, als de doorboorde zal vallen in Egypte en men zijn bende zal wegnemen, en zijn fundamenten verbroken zullen worden, Kusch en Puth, en Lud, en gans Ereb en Kub, en de zonen van het land van het verbond zullen met hen vallen door het zwaard’*, (Ezechiël 30: 4, 5, 6).

Nooit zou iemand kunnen weten, wat dit is, dan alleen uit de innerlijke zin, en wanneer de namen geen zaken betekenden, zou er zo goed als geen zin in steken.

Hier worden echter door Egypte de wetenschappen aangeduid, waarmee men in de geheimenissen van het geloof wil binnendringen; Kusch en Puth worden zijn fundamenten genoemd, omdat zij erkenningen uit het Woord zijn.

Bij dezelfde: *‘Te dien dage zullen er boden van voor Mij in schepen uitvaren om de zelfverzekerde Kusch te verschrikken, en er zal smart bij hen zijn, als in de dag van Egypte’*, (Ezechiël 30: 9); Kusch voor de erkenningen van het Woord, die de valse gevolgtrekkingen uit de wetenschappelijke dingen bevestigen.

Bij dezelfde: *‘Ik zal het land van Egypte overgeven aan verwoestingen, aan de verwoesting van de verlaten, van de toren Sevene af, tot aan de grens Kusch’*, (Ezechiël 29: 10); waar Egypte staat voor de wetenschappelijke dingen, Kusch voor de erkenningen van de innerlijke dingen van het Woord, die de grenzen zijn tot waar de wetenschappen zich uitstrekken.

Bij Jesaja: *‘De Koning van Aschur zal de gevangenschap van Egypte voortdrijven en de gevangenschap van Kusch, knapen en grijsaards, naakt en barrevoets, en met blote billen, de naaktheid van Egypte, en zij zullen verschrikken en beschaamd zijn, vanwege Kusch, hun hoop, en vanwege Egypte, hun sieraad’*, (Jesaja 20: 4, 5); hier staat Kusch voor de erkenningen uit het Woord, waarmee de door wetenschappelijkheden aangenomen valsheden worden bevestigd; Aschur is de redenering die de gevangenen wegdrijft.

Bij Nahum: *‘Kusch haar sterkte en Egypte, en geen einde, Puth en Lubim waren tot uw hulp’*, (Nahum 3: 9); ten aanzien van de verwoeste Kerk, waar op dezelfde wijze Egypte voor de wetenschappelijke dingen en Kusch voor de erkenningen staat.

Kusch en Egypte zijn eenvoudig genomen voor erkenningen en wetenschappen, die waarheden zijn, van nut voor hen die in het geloof van de naastenliefde zijn; en dus staan zij hier in de goede zin.

Bij Jesaja: *‘Jehovah zei: De arbeid van Egypte, en het loon van Kusch, en van de Sabeërs, de mannen van afmeting, zullen tot u overkomen, en zij zullen de uwe zijn, zij zullen u navolgen in boeien, zij zullen overkomen, en zij zullen zich voor u buigen, zij zullen tot u bidden: Alleen in u is God, en verder geen andere God’*, (Jesaja 45: 14); de arbeid van Egypte staat voor de wetenschap, het loon van Kusch en van de Sabeërs voor de erkenningen van de geestelijke dingen, welke hen dienen, die de Heer erkennen, want voor hen is alle wetenschap en erkenning.

Bij Daniël: *‘De koning van het noorden zal heersen over de verborgen schatten van het goud en van het zilver, en over al de gewenste dingen van Egypte en Lubim (Puth) en Kuschim zullen in uw gangen wezen’*, (Daniël 11 : 43); Puth en Kusch hier voor de erkenningen uit het Woord, Egypte voor de wetenschappelijke dingen.

Bij Zefanja: *‘Van de zijde van de rivieren van Kusch, Mijn aanbidders’*, (Zefanja 3: 10); voor hen die buiten de erkenningen staan, dus voor de natiën.

Bij David: *‘Prinselijke gezanten zullen komen uit Egypte, Kusch zal zich haasten zijn handen tot God uitte strekken’*, (Psalm 68: 32); hier staat Egypte voor de wetenschappen, en Kusch voor de erkenningen.

Bij dezelfde: *‘Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen, die Mij erkennen, ziet, Filistea, en Tyrus, met Kusch, deze is aldaar geboren (in de stad Gods)’*, (Psalm 87: 4); Kusch voor de erkenningen uit het Woord, waarom gezegd wordt: geboren in de stad Gods. Omdat Kusch de innerlijke erkenningen van het Woord betekent, en het inzicht daarvan, wordt er gezegd, dat de tweede rivier, voortgaande uit de hof van Eden, het ganse land Kusch omliep; zie hierover eerder in nummer 117.

1165. Dat door Mizraïm of Egypte in het Woord de wetenschappen of allerlei vergaarde kennis wordt aangeduid, waarmee men de verborgenheden van het geloof wil doorvorsen en daarmee de aangenomen valse beginselen bevestigen; voorts ook dat het eenvoudig de wetenschappen betekent, dus eveneens de nuttige, blijkt niet alleen uit de reeds aangehaalde plaatsen, maar ook nog uit talloze andere, die, werden ze alle aangehaald, vele bladzijden zouden vullen.

Men zie, (Jesaja 9: 1 tot einde; 30: 1, 2, 3; 31: 1, 2, 3; Jeremia 2: 18, 36; 42: 14 tot einde; 46: 1 tot einde; Ezechiël 16: 26; 23: 3, 8; 29: 1 tot einde; 30: 1 tot einde; Hosea 7: 11; 9: 3, 6; 11: 1, 5, 11; Micha 7: 12; Zacharia 10: 10, 11; Psalm 80: 9) en volgende verzen.

1166. Dat Puth of Lybië de erkenningen uit de letterlijke zin van het Woord betekent, waardoor men op dezelfde wijze de valse beginselen bevestigt, verder ook simpelweg dergelijke erkenningen, blijkt uit de reeds eerder aangehaalde plaatsen, waar van Kusch sprake was; omdat door Kusch op dezelfde wijze erkenningen, maar innerlijke, worden aangeduid, worden in het Woord Puth en Kusch tezamen genoemd; men zie de aldaar aangehaalde plaatsen uit, (Jeremia 46: 8; Ezechiël 30: 4, 5, 6; Nahum 3: 9; Daniël 11: 43).

1167. Dat Kanaän of de Kanaänieten in het Woord de riten, of de van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst betekenen, blijkt uit tal van plaatsen, vooral in de historische gedeelten en omdat zij van dien aard waren toen de zonen van Jakob in het land werden binnengeleid, werd toegelaten, dat zij werden uitgeroeid; maar in de innerlijke zin van het Woord worden onder de Kanaänieten al diegenen verstaan, die een van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst hebben, en omdat de Joden en de Israëlieten meer dan de anderen van dien aard waren, worden zij er in het profetische Woord in het bijzonder mee aangeduid, zoals alleen reeds uit de beide navolgende plaatsen kan blijken; bij David: *‘Zij hebben onschuldig bloed vergoten, het bloed van hun zonen en hun dochters, die zij de afgoden van Kanaän hebben opgeofferd, en de aarde is ontheiligd geworden door bloed, en zij ontreinigden zich door hun werken, en zij hebben gehoereerd door hun daden’*, (Psalm 106: 38, 39).

Het bloed van de zonen en de dochters vergieten betekent hier in de innerlijke zin, dat zij alle waarheden van het geloof en alle goedheden van de naastenliefde hebben uitgeblust; zonen en dochters de afgoden van Kanaän opofferen, betekent, de dingen die van het geloof en van de naastenliefde zijn, ontwijden door een van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst, wat niets anders dan een afgodendienst is; zo verontreinigden zij zich door hun werken en hebben zij gehoereerd door hun daden.

Bij Ezechiël: *‘Alzo zegt de Heer Jehovih tot Jeruzalem: ‘Uw handelingen en uw geboorten zijn uit het land Kanaän, uw vader was een Amoriet en uw moeder een Hethietische’*, (Ezechiël 16: 3); waar duidelijk gezegd wordt, dat zij uit het land Kanaän zijn.

Dat Kanaän de van de innerlijke gescheiden uiterlijke godsdienst betekent, zie men eerder in de nrs. 1078 en 1094.

1168. vers 7.

En de zonen van Kusch zijn: Seba, en Chavillah, en Sabtha, en Raamah, en Sabtheka.

En de zonen van Raamah zijn: Scheba en Dedan.

Door de zonen van Kusch worden zij aangeduid, die geen innerlijke godsdienst hadden, maar erkenningen van het geloof, in het bezit waarvan zij de religie stelden.

Seba, Chavillah, Sabtha, Raamah en Sabtheka zijn evenzovele natiën, die deze erkenningen hadden.

In de innerlijke zin betekenen deze natiën de erkenningen zelf.

Door de zonen van Raamah worden op dezelfde wijze zij aangeduid, die geen innerlijke godsdienst hadden, maar erkenningen van het geloof, in het bezit waarvan zij de religie stelden; Scheba en Dedan zijn de natiën, die deze erkenningen hadden.

In de innerlijke zin wordt door hen de erkenningen zelf aangeduid, maar met dit verschil, dat de zonen van Kusch de erkenningen van de geestelijke dingen betekenen, de zonen van Raamah de erkenningen van de hemelse dingen.

1169. Dat ‘de zonen van Kusch’ hen aanduiden, die geen innerlijke godsdienst hadden, maar erkenningen van het geloof, in het bezit waarvan zij de religie stelden, blijkt uit Kusch, van wie zij zonen zijn, en door wie de innerlijke erkenningen van de hemelse dingen worden aangeduid, zoals hierboven is aangetoond, en zoals ook uit die plaatsen in het Woord blijkt, waar deze natiën genoemd worden.

1170. Dat Seba, Chavillah, Sabtha, Raamah, Sabtheka evenzovele natiën zijn, die deze erkenningen hadden, en dat in de innerlijke zin deze natiën de erkenningen zelf betekenen, kan blijken uit die plaatsen in het Woord, welke hieronder zullen worden aangehaald.

1171. Dat voor de zonen van Raamah op dezelfde wijze degenen worden aangeduid, die geen innerlijke godsdienst hadden, maar erkenningen van het geloof, in het bezit waarvan zij de religie stelden, en dat Scheba en Dedan de natiën zijn, die deze erkenningen hadden, en dat in de innerlijke zin door hen de erkenningen zelf worden aangeduid, blijkt uit de navolgende plaatsen bij de profeten; over Seba, Scheba en Raamah dit bij David: *‘De koningen van Tarsis en van de eilanden zullen gaven aanbrenge, en de koningen van Scheba en Seba zullen vereringen toevoeren, en alle koningen zullen zich voor Hem neerbuigen’*, (Psalm 72: 10, 11); waar sprake is van de Heer, van Zijn rijk en van de hemelse Kerk; dat hier door gaven en vereringen godsdiensten worden aangeduid, kan eenieder zien, maar welke godsdiensten het zijn en van welke aard, kan men niet weten, wanneer men niet weet, wat onder Tarsis en de eilanden, en onder Scheba en Seba wordt verstaan.

Dat onder Tarsis en de eilanden de met de innerlijke overstemmende uiterlijke godsdiensten worden verstaan, is eerder aangetoond, en dat onder Scheba en Seba innerlijke godsdiensten worden verstaan, volgt hieruit, namelijk onder Scheba de hemelse dingen van de godsdienst, en onder Seba de geestelijke dingen van de godsdienst.

Bij Jesaja: *‘Ik heb Egypte tot uw losgeld gegeven, Kusch en Seba in uw plaats’*, (Jesaja 43: 3); waar Kusch en Seba voor de geestelijke dingen van het geloof staan.

Bij dezelfde: *‘De arbeid van Egypte en het loon van Kusch en van de Sebeërs, de mannen van afmeting, zullen tot u overkomen’*, (Jesaja 45: 14); de arbeid van Egypte staat voor de wetenschap, het loon van Kusch en van de Sebeërs voor de erkenningen van geestelijke dingen, die hen dienen, die in de Heer geloven.

Bij dezelfde: *‘Een hoop kemelen zal u bedekken, de dromedarissen van Midian en Efa, zij allen uit Scheba zullen komen; goud en wierook zullen zij aanbrenge, en de overvloedigen lof van Jehovah verkondigen, al de kudden van Arabië zullen tot u verzameld worden’*, (Jesaja 60: 6, 7); alwaar onder Scheba de hemelse dingen en de daaruit voortkomende geestelijke

dingen worden verstaan, die het goud en wierook zijn, en uitgelegd worden als de overvloedige lof van Jehovah, dat wil zeggen, als de innerlijke godsdienst.

Bij Ezechiël: *‘De kooplieden van Scheba en Raamah, zij zijn uw kooplieden in de eersteling van alle specerij, en in alle kostelijk gesteente, en goud hebben zij gegeven tot uw markten’*, (Ezechiël 27: 22, 23); met betrekking tot Tyrus, waar de betekenis van Scheba en Raamah blijkt uit handelswaren, wat specerij, kostbaar steen en goud genoemd worden.

Specerij is in de innerlijke zin naastenliefde, kostbare steen het geloof daaruit, goud de liefde tot de Heer, en al deze dingen zijn hemelse dingen, door Scheba aangeduid.

De erkenningen van dergelijke dingen zijn eigenlijk Scheba, daarom worden zij hier handelswaren genoemd, waarmee diegenen worden vervuld, die mensen van de Kerk worden, want zonder erkenningen kan niemand een mens van de Kerk worden.

Dergelijke dingen worden uitgebeeld door de koningin van Scheba, die tot Salomo kwam, en hem reukwerk, goud en edelgesteente bracht, (I Koningen 10: 1, 2, 3); voorts ook door de wijzen uit het oosten, die tot Jezus kwamen, toen Hij geboren was, en neervielen en Hem aanbaden, en hun schatten opendeden en Hem geschenken brachten, goud, wierook en mirre, (Mattheüs 2: 1, 11) waardoor het hemels goede, het geestelijk goede en het natuurlijk goede werden aangeduid.

Bij Jeremia: *‘Waar toe zal de wierook voor Mij uit Scheba komen, en de beste kalmus uit verre landen; uw brandoffers zijn niet behaaglijk’*, (Jeremia 6: 20); ook hier is het duidelijk, dat door Scheba de erkenningen en de aanbiddingen, wat wierook en kalmus zijn, worden aangeduid, maar hier zodanig, die zonder naastenliefde is en niet aangenaam zijn.

1172. Dat door Dedan de erkenningen van de lagere hemelse dingen worden aangeduid, die in de riten zijn, blijkt uit de navolgende plaatsen in het Woord; bij Ezechiël: *‘De zonen van Dedan waren uw kooplieden, vele eilanden waren als kooplieden in uw hand, hoornen van elpenbeen en ebbenhout brachten zij u tot betaling’*, (Ezechiël 27: 15); hoornen van elpenbeen en ebbenhout zijn in de innerlijke zin uiterlijke goederen, die tot de godsdienst of tot de riten behoren.

Bij dezelfde: *‘Dedan handelde met u in de klederen van de vrijheid voor de wagen; Arabië en alle vorst van Kedar’*, (Ezechiël 27: 20, 21); waar de klederen van de vrijheid voor de wagen op dezelfde wijze voor de uiterlijke goedheden of voor de riten staan.

Bij Jeremia: *‘Hun wijsheid is stinkend geworden; vliedt, zij hebben zich afgewend, zij hebben zich in de diepte neergelaten om daar te wonen, de inwoners van Dedan’*, (Jeremia 49: 7, 8); hier staat Dedan in de eigenlijke zin voor de riten, waarin geen innerlijke eredienst of aanbidding voor de Heer uit het hart is; van hen wordt gezegd, dat zij zich afwenden en zich in de diepte neerlaten om daar te wonen.

Hieruit blijkt nu, dat de zonen van Kusch de erkenningen van de geestelijke dingen betekenen, en de zonen van Raamah de erkenningen van de hemelse dingen.

1173. *vers 8 en 9.*

En Kusch gewon Nimrod; deze begon geweldig te zijn op aarde.

Deze was geweldig in de jacht voor Jehovah; daarom werd gezegd: Zoals Nimrod geweldig in de jacht voor Jehovah.

Door Kusch worden hier, als eerder, de innerlijke erkenningen van geestelijke en hemelse dingen aangeduid; door Nimrod worden diegenen aangeduid, die van de innerlijke godsdienst een uiterlijke maakten; zo betekent Nimrod dus een dergelijke uiterlijke godsdienst.

Dat Kusch Nimrod gewon betekent, dat zij, die erkenningen van innerlijke dingen hadden, zo’n godsdienst hebben ingesteld; deze was geweldig op aarde, betekent, dat een dergelijke religie in de Kerk de overhand nam; de aarde is de Kerk, zoals eerder; deze was geweldig in de jacht voor Jehovah, betekent, dat hij velen overreedde; daarom werd gezegd: Gelijk

Nimrod geweldig in de jacht voor Jehovah, betekent, dat een dergelijke uitdrukking spreekwoordelijk was geworden, omdat zovelen werden overreed; en verder betekent het, dat een dergelijke religie de gemoederen van de mensen gemakkelijk inpalmt.

1174. Dat door Kusch de innerlijke erkentissen van de geestelijke en hemelse dingen worden aangeduid, blijkt uit wat eerder over Kusch is gezegd en aangetoond.

1175. Dat door Nimrod diegenen worden aangeduid, die de innerlijke godsdienst tot een uiterlijke maakten, en dat op die manier door Nimrod een dergelijke godsdienst wordt aangeduid, blijkt uit wat volgt.

Voorafgaand wordt hier nu gezegd, wat verstaan wordt onder een innerlijke godsdienst tot een uiterlijke maken; het is al eerder gezegd en aangetoond, dat de innerlijke godsdienst, die uit de liefde en de naastenliefde voortkomt, de godsdienst zelf is, en dat de uiterlijke godsdienst, zonder de innerlijke godsdienst geen godsdienst is.

Echter betekend de innerlijke godsdienst tot een uiterlijke maken, de uiterlijke godsdienst tot een wezenlijke maken boven de innerlijke, wat een omkeren van de orde van de voorrang is, juist alsof men zei, dat er geen innerlijke godsdienst is zonder de uiterlijke, terwijl de verhouding toch deze is, dat er geen uiterlijke godsdienst is zonder de innerlijke.

De religie van hen, die het geloof van de naastenliefde scheiden, is van dien aard, namelijk dat zij de dingen van het geloof verkiezen boven de dingen van de naastenliefde, of de dingen die tot de erkentissen van het geloof behoren, boven de dingen die van het leven zijn, dus de formele dingen boven de wezenlijke.

Iedere uiterlijke godsdienst is het formele van de innerlijke godsdienst, want de innerlijke godsdienst is het wezenlijke zelf.

Uit het formele zonder zijn wezenlijke een godsdienst maken, is van de innerlijke een uiterlijke godsdienst maken.

Dat zou zijn alsof men bijvoorbeeld zei, dat wanneer iemand ergens leefde, waar geen Kerk, geen prediking, geen sacramenten en geen priesterdom bestonden, hij niet zalig zou kunnen worden of enige godsdienst bezitten, terwijl toch zo iemand uit het innerlijke de Heer vereren kan.

Maar hieruit volgt niet, dat de uiterlijke godsdienst mag wegblijven.

Ter verdere verduidelijking dient nog dit voorbeeld: wanneer men het eigenlijke wezen van de godsdienst daarin stelt, dat men geregeld de kerken bezoekt, aan de sacramenten deelneemt, de predikingen hoort, bidt, de feestdagen houdt, en andere dingen meer, die uiterlijk en ceremonieel zijn, en zichzelf wijsmaakt dat dit genoeg is, wanneer men maar over het geloof spreekt, wat alles formele dingen van het geloof zijn.

Zij echter, die uit liefde en naastenliefde de godsdienst tot een wezenlijke godsdienst maken, doen hetzelfde, zij bezoeken namelijk geregeld de kerken, nemen aan sacramenten deel, horen de predikingen, bidden, houden de feestdagen, en vele andere dingen meer, en dat met veel ijver en stiptheid, maar zij stellen in deze dingen niet het wezenlijke van de godsdienst.

In de uiterlijke godsdienst van deze mensen is heiligheid en leven, omdat in hen de innerlijke godsdienst is.

Maar in de godsdienst van bovengenoemde is geen heiligheid en geen leven; want het is het eigenlijke wezen, dat het formele of het ceremoniële heiligt en levend maakt; echter kan het van de naastenliefde gescheiden geloof de godsdienst niet heiligen en levend maken, omdat het wezen en het leven ontbreken.

Een dergelijke godsdienst wordt Nimrod genoemd, en ontstaat uit de erkentissen, die Kusch zijn, en deze uit het van de naastenliefde gescheiden geloof, welk geloof Cham is.

Uit Cham of het afgescheiden geloof, kan door de erkentissen, die tot het afgescheiden geloof behoren, nooit een andere godsdienst geboren worden.

Dit is het, wat door Nimrod wordt aangeduid.

1176. Dat de woorden ‘Kusch gewon Nimrod’ betekenen, dat zij, die erkennenissen van innerlijke dingen hadden, zo’n godsdienst hebben ingesteld, blijkt uit wat al gezegd is. De erkennenissen van de innerlijke dingen is datgene, wat zij leringen noemen, en wat zij ook van de riten onderscheiden.

Zo is bijvoorbeeld de hoofdstelling van hun leer, dat het geloof alleen zalig maakt, maar zij weten niet, dat de liefde tot de Heer en de liefde ten opzichte van de naaste het geloof zelf is, en dat de erkennenissen, die zij geloof noemen, geen ander einddoel hebben, dan dat zij door de erkennenissen van de Heer liefde tot Hem en liefde ten opzichte van de naaste ontvangen, en dat dit het geloof is, wat zalig maakt.

Zij, die alleen de geloofserkennenissen geloof noemen, zijn degenen die een dergelijke godsdienst, als waarvan hierboven sprake was, verwekken en stichten.

1177. Dat de woorden ‘deze was geweldig op aarde’ betekenen, dat een dergelijke religie in de Kerk de overhand nam, kan blijken uit wat vlak daarop volgt.

Dat de aarde de Kerk is, werd eerder in de nrs. 620, 636, 722 en elders aangetoond.

1178. Dat de woorden ‘hij was geweldig in de jacht voor Jehovah’ betekenen, dat hij velen overreedde, dit blijkt hieruit, dat het van de naastenliefde gescheiden geloof van dien aard is; voorts uit de betekenis van jagen in het Woord.

Het van de naastenliefde gescheiden geloof is van dien aard, dat men er zich gemakkelijk door laat overreden.

Het merendeel van de mensen weet niet, wat innerlijke dingen zijn, maar alleen wat uiterlijke dingen zijn, en het merendeel leeft in zinnelijke dingen, in lusten en begeerten, en heeft alleen zichzelf en de wereld voor ogen; daarom worden zij gemakkelijk door een dergelijke religie gevangen.

Wat de betekenis van jagen betreft: in het Woord betekent jagen in het algemeen overreden, en in het bijzonder de gemoederen inpalmen door hun zinnen, hun lusten en hun begeerten te strelen met gebruikmaking van leringen, die men naar zijn eigen gemoedsaard en naar die van de ander willekeurig uitlegt, met het zelfzuchtige oogmerk om tot groot aanzien en rijkdom te komen, dus door overreding; zoals blijkt bij Ezechiël: *‘Wee diegenen, die kussens naaien op alle gewrichten van Mijn handen, en sluiers maken op het hoofd van alle statuur, om zielen te jagen; gij jaagt de zielen van Mijn volk, en gij maakt de zielen voor u levend.*

En Mij hebt gij ontheiligd bij Mijn volk, voor handenvol gerst, en voor stukken brood, om zielen te doden, die niet zouden sterven, en om zielen levend te maken, die niet zouden leven, door uw liegen tot Mijn volk, tot diegenen, die naar de leugen horen.

Ziet, Ik wil aan uw kussens, waarmee gij hier de zielen jaagt, dat zij heen fladderen, en Ik zal ze uit uw armen wegscheuren, en Ik zal de zielen losmaken, die gij jaagt, de zielen tot heen fladderen, en Ik zal uw sluiers scheuren, en Mijn volk uit uw hand redden, en zij zullen niet meer in uw hand zijn tot een jacht’, (Ezechiël 13: 18, 19, 20, 21); hier wordt verklaard wat jagen is, namelijk een bedriegen door overredingen, en door erkennenissen, die men verdraait, en die men ten eigen gunste en naar de gemoedsaard van de ander uitlegt.

Bij Micha: *‘De barmhartige is vergaan van de aarde, en er is geen rechtschapene onder de mensen, zij loeren allemaal op bloed, zij jagen, de man zijn broeder, met een net; wanneer zij kwaad doen met de handen in plaats van goed te doen, zo eist de vorst en de rechter om vergelding, en de grote spreekt de verkeerdheid van zijn ziel, en zij verdraaien haar’,* (Micha 7: 2, 3).

Hier wordt op dezelfde wijze verklaard, wat jagen is, namelijk belagen uit eigenbelang, of het valse voor waar uitgeven en verkeerdheid spreken en verdraaien, en dus overreden.

Bij David: *‘De man van de tong zal op de aarde niet bevestigd worden, de man van het geweld, het boze jaagt hem in omverwerpingen’,* (Psalm 140: 12); hier is sprake van de

goddelozen, die door middel van valsheden overreden, boos denken, vleiend spreken om te bedriegen; de tong staat hier voor de leugen.

1179. Dat de woorden ‘daarom werd gezegd: Gelijk Nimrod geweldig in de jacht voor Jehovah’ betekenen, dat een dergelijke uitdrukking spreekwoordelijk was geworden, omdat zovelen werden overreed, en verder dat een dergelijke religie de gemoederen van de mensen gemakkelijk inpalmt, kan blijken uit wat gezegd is, en verder uit de letterlijke zin zelf; en bovendien nog hieruit: omdat men oudtijds aan de dingen namen gaf, heeft men uit deze godsdienst die naam gegeven, namelijk dat Nimrod, dat wil zeggen: deze godsdienst, geweldig in de jacht, dat wil zeggen: in het inpalmen van gemoederen, is.

Er staat aan toegevoegd: ‘voor Jehovah’, omdat zij, die in een dergelijke godsdienst waren, het afgescheiden geloof Jehovah noemden, of de man Jehovah, zoals blijkt uit wat eerder is gezegd in nummer 340 over Kaïn, door wie op dezelfde wijze het van de naastenliefde gescheiden geloof wordt aangeduid.

Echter er is tussen Kaïn en Cham een verschil, namelijk dat de afscheiding bij Kaïn plaats vond in de hemelse Kerk, die innerlijke gewaarwording had, echter de afscheiding bij Cham in de geestelijke Kerk, die geen innerlijke gewaarwording had; vandaar dat de afscheiding van de eerste veel erger was dan die van de laatste.

Vroeger werden dergelijke mensen geweldigen genoemd, zoals bij Jesaja: *‘Al de heerlijkheid van Kedar zal ten onder gaan, en het overgeblevene van het getal, de bogen van de geweldigen, van de zonen van Kedar zullen minder worden’*, (Jesaja 21: 17); en bij Hosea: *‘Gij hebt goddeloosheid geploegd, ongerechtigheid geoogst, de vrucht van de leugen gegeten, want gij hebt vertrouwd op uw weg, op de veelheid van uw geweldigen’*, (Hosea 10: 13); en elders.

Mannen en geweldigen noemden zij zichzelf vanwege het geloof, want het is in de oorspronkelijke taal een woord, waardoor het geweldige en tevens de man wordt uitgedrukt, en dit woord wordt in het Woord op het geloof toegepast, en wel in beiderlei zin.

1180. *vers 10.*

En het beginsel van zijn rijk was Babel, en Erech, en Akkad, en Kalneh, in het land Sinear.

Het beginsel van zijn rijk was, betekent, dat een dergelijke godsdienst aldus begonnen is; Babel, Erech, Akkad, Kalneh, in het land Sinear, betekenen, dat in deze plaatsen een dergelijke godsdienst geweest zijn, en tevens worden daarmee de godsdiensten zelf aangeduid, waarvan de uiterlijke dingen heilig verschijnen, maar waarvan de innerlijke dingen profaan zijn.

1181. Dat het beginsel van zijn rijk betekent, dat een dergelijke godsdienst aldus begonnen is, blijkt uit de betekenis van Babel in het land Sinear, waarover in hetgeen volgt.

1182. Dat ‘Babel, Erech, Akkad, Kalneh, in het land Sinear’ betekenen, dat in deze plaatsen zulke godsdiensten geweest zijn, en dat daarmee tevens de godsdiensten zelf aangeduid worden, waarvan de uiterlijke dingen heilig verschijnen, maar waarvan de innerlijke dingen profaan zijn.

Maar aangezien in het volgende hoofdstuk over Babel gehandeld wordt, zal daar ter plaatse worden aangetoond, dat Babel zo iets betekent; voorts, dat zo’n godsdienst aanvankelijk niet zo profaan is geweest als hij naderhand is geworden.

Want de uiterlijke godsdienst gedraagt zich geheel en al overeenkomstig de innerlijke dingen: hoe onschuldiger de innerlijke dingen zijn, des te onschuldiger is de uiterlijke godsdienst; daarentegen hoe onreiner de innerlijke dingen, des te onreiner de uiterlijke godsdienst; en hoe profaner de innerlijke dingen zijn, des te profaner is de uiterlijke godsdienst; om het kort te

zeggen: hoe meer liefde tot de wereld en eigenliefde er bij de mens is, die in deze uiterlijke godsdienst is, des te minder leven en heiligheid woont er in zijn godsdienst; hoe meer haat er ten opzichte van de naaste in de eigenliefde en in de liefde tot de wereld schuilt, des te meer onheiligheid is er in zijn godsdienst; hoe meer boosaardigheid in de haat, nog des te onheiliger de godsdienst; en hoe meer sluwheid in de boosaardigheid, nog weer veel onheiliger de godsdienst; al deze dingen maken het innerlijke van de uiterlijke godsdienst uit, die door Babel wordt aangeduid, waarover in het volgende hoofdstuk.

1183. Wat door Erech, Akkad, Kalneh, in het land Sinear, in het bijzonder wordt aangeduid, kan niet zozeer blijken, omdat zij nergens anders in het Woord vermeld worden, uitgezonderd Kalneh, bij Amos, hoofdstuk 6: 2, maar zij zijn verscheidenheden van een dergelijke godsdienst.

Wat echter het land Sinear betreft, waarin deze godsdiensten waren, daarmee wordt in het Woord de uiterlijke godsdienst waarin het profane is, aangeduid, wat uit zijn betekenis in het volgende hoofdstuk 11 vers 2 blijkt, en verder ook bij, (Zacharia 5: 11); maar vooral bij Daniël, waar staat: *‘De Heer gaf in de hand van Nebukadnezar, koning van Babel, Jehojakim, de koning van Jehudah, en een deel van de vaten van het huis van God, en hij bracht hen in het land Sinear, in het huis van zijn God’*, (Daniël 1: 2); waarmee wordt aangeduid dat de heilige dingen ontwijfd waren; de vaten van het huis van God zijn de heilige dingen; het huis van God van de koning van Babel in het land Sinear, zijn de profane dingen, waarin de heilige dingen gebracht zijn.

Hoewel dit een historische vermelding is, bevat het niettemin deze verborgenheden, zoals alle historische gedeelten in het Woord.

En verder blijkt het uit de ontwijding van dezelfde vaten bij, (Daniël 5: 3, 4, 5); wanneer door deze vaten geen heilige dingen waren uitgebeeld, zouden dergelijke gebeurtenissen, zoals daar beschreven worden, nooit plaats gevonden hebben.

1184. *vers 11 en 12.*

Uit ditzelfde land is Aschur uitgegaan en heeft Ninive gebouwd, en de stad Rechoboth, en Kalach. En Resen, tussen Ninive en tussen Kalach; deze is die grote stad.

Uit ditzelfde land is Aschur uitgegaan, betekent, dat zij die in zo’n uiterlijke godsdienst waren, begonnen te redeneren over de innerlijke dingen van de godsdienst; Aschur is de redenering; en heeft gebouwd Ninive, en de stad Rechoboth, en Kalach, betekent, dat zij zich op deze wijze leringen van het geloof hebben gevormd; door Ninive worden de valsheden van de leringen aangeduid; door Rechoboth en Kalach eveneens dergelijke valsheden uit andere oorsprong; Resen tussen Ninive en Kalach, betekent, dat zij zichzelf ook leerstellingen over het leven vormden; door Resen worden de daaruit voortvloeiende valsheden van leerstellingen aangeduid; Ninive is het valse uit redeneringen; Kalach is het valse uit begeerten; tussen Ninive en Kalach is het valse uit beide; deze is die grote stad, betekent, dat deze leringen zeer toenamen.

1185. Dat de woorden ‘uit ditzelfde land is Aschur uitgegaan’ betekenen, dat zij die in zo’n uiterlijke godsdienst waren, begonnen te redeneren over de innerlijke dingen van de godsdienst, kan blijken uit de betekenis van Aschur in het Woord, welke de rede en de redenering is, waarover gehandeld wordt in wat vlak hierop volgt.

Hier doet zich een tweeledige zin voor, namelijk dat Aschur uit ditzelfde land is uitgegaan, en verder dat Nimrod uit ditzelfde land is uitgegaan naar Aschur of Assyrië; dit is zo uitgedrukt, omdat deze beide dingen worden aangeduid, namelijk zowel dat de redenering over geestelijke en hemelse dingen uit zo’n godsdienst ontstaat, dat wil zeggen, dat Aschur is

uitgegaan van het land Sinear; evenals dat een dergelijke godsdienst spreekt over geestelijke en hemelse dingen, dat wil zeggen, dat Nimrod is uitgegaan uit het land Aschur of Assyrië.

1186. Dat Aschur de redenering is, blijkt uit de betekenis van Aschur of Assyrië in het Woord, waar het altijd genomen wordt voor die dingen, die tot de redenering behoren, in beiderlei zin, namelijk voor de dingen van de rede en voor redeningen - door de rede en door de redelijke dingen wordt eigenlijk dat verstaan, wat waar is, door de redenering en de spitsvondigheden datgene wat vals is - omdat Aschur de rede en de redenering betekent, wordt het meestal aan Egypte toegevoegd, dat de wetenschappelijke dingen betekent, want de rede en de redenering komt uit wetenschappelijke dingen voort.

Dat Aschur de redenering betekent, blijkt bij Jesaja: *'Wee Aschur, roede van Mijn toorn, hij denkt het recht niet, en zijn hart overdenkt het rechte niet; hij zegt: in de kracht van mijn hand heb ik het gedaan, en in mijn wijsheid, want ik ben verstandig'*, (Jesaja 10: 5, 7, 13); waar Aschur staat voor de redenering, van wie dan ook gezegd wordt, dat hij het rechte niet denkt en overdenkt, en waarom er aan wordt toegevoegd: door zijn wijsheid, want hij is verstandig. Bij Ezechiël: *'Twee vrouwen, dochters van één moeder, hoereerden in Egypte, in haar jeugd hoereerden zij; de ene hoereerde en verliefde op haar boelen, Aschur (de Assyriërs); die nabij waren, bekleed met hyacint, vorsten en overheden, allemaal gewenste jongelingen, ruiters, rijdende op paarden; de zonen van Babel kwamen tot haar, en verontreinigden haar met hun hoererij'*, (Ezechiël 23: 2, 3, 5, 6, 17); waar Egypte voor de verzamelde kennis staat, Aschur voor de redenering, de zonen van Babel voor de valsheden uit begeerten.

Bij dezelfde: *'Jeruzalem, gij hebt gehoereerd met de zonen van Egypte, gij hebt gehoereerd met de zonen van Aschur; gij hebt de hoererij vermenigvuldigd tot aan het land Kanaän naar Chaldea'*, (Ezechiël 16: 26, 28, 29); Egypte staat hier op dezelfde wijze voor de wetenschappelijke dingen; Aschur voor de redenering; het redeneren vanuit de wetenschappelijke dingen over geestelijke en hemelse dingen wordt, zowel hier als elders in het Woord, hoererij genoemd; eenieder kan zien, dat geen hoererij met Egyptenaren en met Assyriërs is bedoeld.

Bij Jeremia: *'Israël, wat hebt ge te doen met de weg van Egypte, om de wateren van Schihar te drinken, en wat hebt ge met de weg van Aschur te doen, om de wateren van de rivier (de Eufraat) te drinken'*, (Jeremia 2: 18, 36); op dezelfde wijze Egypte voor de wetenschappelijke dingen, en Aschur voor de redenering.

Bij dezelfde: *'Israël is een verstrooide kudde, leeuwen hebben hem verjaagd, het eerst heeft de koning van Aschur hem opgegeten, en deze de laatste, de koning van Babel, heeft hem de benen verbrijzeld'*, (Jeremia 50: 17, 18); Aschur voor de redenering over geestelijke dingen.

Bij Micha: *'Deze vrede zal zijn, wanneer Aschur in ons land zal komen, en wanneer hij onze paleizen vertreden zal hebben, en wij zullen tegen hem stellen zeven herders, en acht vorsten van mensen, en zij zullen het land van Aschur afweiden met het zwaard en het land van Nimrod in dezelfde poorten, en hij zal bevrijden van Aschur, wanneer hij in ons land zal komen, en wanneer hij onze grenzen zal betreden'*, (Micha 5: 4, 5); waar van Israël of van de geestelijke Kerk sprake is, waarvan gezegd wordt, dat Aschur, dat wil zeggen, de redenering, daar niet binnen zal gaan; het land van Nimrod staat voor zo'n godsdienst als door Nimrod is aangeduid, waarin innerlijke boosheden en valsheden zijn.

Dat Aschur in het Woord ook de rede betekent, welke bij de mens van de Kerk is, waardoor hij het ware en goede doorziet, blijkt bij Hosea: *'Zij zullen beven als een vogel uit Egypte, en als een duif uit het land van Aschur'*, (Hosea 11: 11); waar Egypte staat voor de wetenschap van de mens van de Kerk en Aschur voor diens rede; dat de vogel het verstandelijk wetenschappelijke is, en de duif het redelijk goede, is al eerder aangetoond.

Bij Jesaja: *'Te dien dage zal er een pad zijn van Egypte naar Aschur, en Aschur zal komen naar Egypte, en Egypte naar Aschur, en de Egyptenaren zullen Aschur dienen.*

Te dien dage zal Israël de derde wezen voor Egypte en Aschur, een zegen in het midden van het land, dat Jehovah Zebaoth zal zegenen, zeggende: ‘Gezegend zij Mijn volk Egypte, en het werk van Mijn handen Aschur, en Mijn erfdeel Israël’, (Jesaja 19: 23, 24, 25); waar van de geestelijke Kerk, Israël, sprake is; haar rede is Aschur, en haar wetenschap Egypte; deze drie maken de verstandelijke dingen van de mens van de geestelijke Kerk uit, in deze volgorde. Ook elders waar Aschur genoemd wordt, betekent dit het redelijk ware of valse, zoals bij, (Jesaja 20: 1 tot het einde; 23: 13; 27: 13; 30: 31; 31: 8; 36 en 37; 52: 4; Ezechiël 27: 23, 24; 32: 22; 31: 3 tot het einde; Micha 7: 12; Zefanja 2: 13; Zacharia 10: 11; Psalm 83: 9); Aschur voor de redenering; bij Hosea 5: 13; 7: 11; 10: 6; 11: 5; 12: 2; 14: 4; en bij Zacharia 10: 10); waar het met betrekking tot Efraïm wordt genoemd, door wie het verstandelijke wordt aangeduid, maar daar het verkeerde.

1187. Dat de woorden ‘hij heeft gebouwd Ninive en de stad Rechoboth, en Kalach’ betekenen, dat zij zich op die wijze leringen van het geloof hebben gevormd, blijkt uit de betekenis van Ninive, en Rechoboth, en Kalach, waarover in het vlak hierop volgende gehandeld zal worden; verder uit de betekenis van: ‘stad’ in het Woord, wat een ware of een ketterse leer betekent, wat eerder in nummer 402 is aangetoond.

1188. Dat door Ninive de valsheden van de leringen wordt aangeduid, door Rechoboth en Kalach eveneens dergelijke valsheden uit andere oorsprong, blijkt uit de betekenis van Ninive in het Woord, waarover in wat nu volgt.

De valsheden van deze soort zijn van drieërlei oorsprong: de eerste komt voort uit de zinsbegoocheling, uit de duisternis van het verstand dat niet verlicht is, en uit onwetendheid, vandaar dan de valsheid, welke Ninive is.

De tweede oorsprong heeft dezelfde oorzaak, maar met de overheersende begeerte óf naar omwenteling óf naar voorrang; de valsheden daarvan zijn Rechoboth.

De derde oorsprong komt uit de wil voort, dus uit de begeerten; men wil niets anders als waar erkennen, dan wat de begeerten begunstigt, vandaar de valsheden, die Kalach genoemd worden.

Al deze valsheden ontstaan door Aschur of door de redenering over de waarheden en goedheden van het geloof.

Dat Ninive de valsheden betekent uit de zinsbegoochelingen, uit de duisternis van het onverlichte verstand, en uit de onwetendheid, blijkt bij Jonas, die naar Ninive werd gezonden, aan welke stad vergeving werd geschonken, omdat zij van dien aard waren, en het blijkt uit alle bijzonderheden over Ninive bij Jonas; hierover zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, elders gehandeld worden.

Deze vermeldingen zijn historisch, maar ook profetisch, en zij bevatten dergelijke verborgenheden en beelden ze uit, zoals alle overige historische vermeldingen van het Woord. Zoals bij Jesaja, waar van de koning van Aschur gezegd wordt, dat hij in Ninive bleef, en toen hij zich in het huis van Nisroch, zijn God, neerboog, door zijn zonen met het zwaard verslagen werd, (Jesaja hoofdstuk 37: 37, 38).

Hoewel deze vermeldingen historisch zijn, zijn zij niettemin profetisch, en bevatten zij dergelijke verborgenheden en beelden ze uit, en wel wordt hier door Ninive de uiterlijke godsdienst aangeduid, waarin valsheden zijn, en omdat deze godsdienst afgodisch is, wordt hij door de zonen met het zwaard verslagen; de zonen zijn, zoals eerder is aangetoond, de valsheden, en het zwaard is de straf van het valse, zoals overal in het Woord.

Ook bij Zefanja: *‘Jehovah zal Zijn hand uitstrekken over het noorden, en Hij zal Aschur verdoen, en Hij zal Ninive stellen tot een verwoesting, tot een droogte als een woestijn, en in het midden van haar zullen de kudden legeren, alle wilde dieren van deze natie, ook de roerdomp en de nachtuil zullen op haar granaatappelen vernachten, een stem zal in het*

venster zingen, verwoesting zal in de dorpel zijn, omdat Hij haar cederhout ontbloot heeft, (Zefanja 2: 13, 18).

Hier wordt Ninive beschreven, maar in de profetische stijl, en het is een beschrijving van de valsheid zelf, wat wordt aangeduid met Ninive.

Deze valsheid wordt, omdat men haar vereerd, het noorden genoemd, en het wilde dier van de natie, roerdomp en nachtuil in de granaatappelen, en uitgedrukt door het zingen van de stem in het venster, en het ontbloten van het cederhout, dat het verstandelijk ware is.

Al deze uitdrukkingen zijn aanduidingen van zo'n valsheid.

1189. Dat door Kalach valsheden worden aangeduid, die uit begeerten ontstaan, kan uit de profetische gedeelten niet bevestigd worden, maar wel uit de historische gedeelten van het Woord, waar men leest dat de koning van Aschur de zonen van Israël wegvoerde naar Aschur of Assyrië, en hen deed wonen in Kalach, en in Chabor, aan de rivier Gosan, en in de steden van Medië, (2 Koningen 17: 6; 18: 11); waar de historische vermeldingen niets anders insluiten; want alle historische vermeldingen zijn, als gezegd, aanduidend en uitbeeldend; zo is Israël hier de verdorven geestelijke Kerk, Aschur de redenering, Kalach een dergelijke valsheid.

1190. Dat 'Resen tussen Ninive en Kalach' betekent, dat zij zichzelf ook leringen over het leven vormden, en dat door Resen de daaruit voortvloeiende valse leringen worden aangeduid, blijkt uit wat even tevoren over Ninive en Kalach is aangetoond; verder uit het verband; in het vorige vers is namelijk gehandeld over de valsheden van de leringen, hier is sprake van de valsheden van het leven; want de stijl van het Woord is van dien aard, en vooral de profetische stijl, dat wanneer er gehandeld wordt over de dingen van het verstand, er ook over de dingen van de wil gehandeld wordt.

In het vorige vers werd gehandeld over de dingen van het verstand of over de valsheden van de leer, hier echter over de valsheden in het leven, dat door Resen wordt aangeduid.

Omdat er van deze stad in het Woord geen melding wordt gemaakt, kan haar betekenis niet zo bevestigd worden, dan alleen hierdoor, dat Resen gebouwd is tussen Ninive en Kalach, dat wil zeggen, tussen het valse uit redeneringen en het valse door begeerten, wat het valse in het leven voortbrengt.

En verder daardoor, dat het de grote stad wordt genoemd, omdat het voortkomt uit de valsheden zowel van het verstand als van de wil.

1191. Dat de woorden 'deze is die grote stad' betekenen, dat deze leringen in grote mate toenamen, blijkt uit de betekenis van de stad, namelijk dat zij de ware leer is of de valse leer, zoals in nummer 402 is aangetoond, en dat zij de grote stad wordt genoemd, omdat alle valsheid van de leer en van de daaruit voortkomende godsdienst tot het valse in het leven leidt.

1192. Kort hiervoor is in vers 10 gehandeld over de boosheden in de godsdienst, welke aangeduid werden door Babel, Erech, Akkad en Kalneh, in het land Sinear; in deze beide laatste verzen is sprake van de valsheden in de godsdienst, aangeduid door Ninive, Rechoboth, Kalach en Resen; de valsheden behoren tot de beginselen, voortkomende uit redeneringen; de boosheden behoren tot de begeerten, die voortkomen uit de liefde tot de wereld en de eigenliefde.

1193. *vers 13, 14.*

En Mizraïm gewon de Ludim, en de Anamim, en de Lehabim, en de Nafthuchim.

En de Pathrusim, en de Kasluchim, van waar de Pelisthim uitgekomen zijn, en de Kafthorim.

Mizraïm gewon de Ludim, de Anamim, de Lehabim, en de Nafthuchim, de Pathrusim, en de Kafthorim; dit betekent evenzovele natiën, waarvan evenzovele riten werden aangeduid. Mizraïm is de wetenschap; de Ludim, de Anamim, de Lehabim en de Nafthuchim, zijn evenzovele riten, van louter wetenschappelijke aard; de Pathrusim en de Kasluchim zijn natiën, welke zo genoemd worden en waarmee de leringen van de riten van dergelijke oorsprong en van louter wetenschappelijke aard worden aangeduid; van waar de Pelisthim uitgekomen zijn, betekent een daaruit voortgekomen natie, waarmee de wetenschap van de erkentissen van het geloof en van de naastenliefde wordt aangeduid; dat zij uitgekomen zijn, betekent, dat de erkentissen bij hen wetenschappelijk zijn.

1194. Dat de woorden ‘Mizraïm gewon de Ludim, de Anamim, de Lehabim, en de Nafthuchim, de Kafthorim’ evenzovele natiën betekenen, waardoor evenzovele riten worden aangeduid, kan blijken uit wat over Mizraïm of Egypte boven bij vers 6 van dit hoofdstuk is aangetoond, namelijk dat Egypte de wetenschap of de verzamelde kennis betekent. Zij die uit hem geboren worden genoemd, kunnen geen andere of niets anders zijn dan riten, en wel riten van de uiterlijke godsdienst. Want het Woord van de Heer handelt in zijn schoot en in zijn achtergrond, dat wil zeggen, in de innerlijke zin, nooit over iets anders dan over de dingen, die tot Zijn rijk behoren; dus tot de Kerk; vandaar dat hier de dingen, die uit de wetenschappelijkheden door redeneringen zijn geboren, niets anders dan riten kunnen zijn.

1195. Dat Mizraïm of Egypte de wetenschap is, is bij het 6de vers van dit hoofdstuk aangetoond; dat de Ludim, de Anamim, de Lehabim, en de Nafthuchim evenzovele riten zijn van louter wetenschappelijke aard, blijkt uit wat zo-even is gezegd. Er wordt riten van louter wetenschappelijke aard gezegd met betrekking tot hen, die door redeneringen de hemelse en geestelijke dingen navorsen, en voor zich op die manier een godsdienst verzinnen.

De riten van een dergelijke godsdienst worden, omdat zij uit redeneringen en wetenschappelijkheden zijn gevormd, wetenschappelijke riten genoemd, waarin niets geestelijks en niets hemels is, omdat zij uit het eigen ik voortkomen; vandaar de Egyptische afgoden, vandaar de toverijen.

En omdat hun riten van deze oorsprong waren, hebben zij de riten van de Oude Kerk geheel en al verworpen, ja zelfs verafschuwd en gehaat, zoals blijkt uit, (Genesis 43: 32; 46: 34; Exodus 8: 22).

Vanwege deze betekenis worden zij door Mizraïm of door Egypte gewonnen genoemd, dat wil zeggen, door de wetenschappelijke dingen verwekt.

En omdat hun wetenschappelijke dingen van verschillende aard waren, zijn hierdoor ook de riten van verschillende aard geworden; de verscheidenheden in het algemeen zijn door evenzovele natiën aangeduid.

Dat door de Ludim of de Ludiërs dergelijke dingen worden bedoeld, blijkt bij Jeremia: *‘Egypte trekt op als een rivier, en als rivieren bewegen zich de wateren, en hij zegt: Ik zal optrekken, ik zal de aarde bedekken, ik zal de stad en die daarin wonen verderven. Trekt op, gij paarden, en raast, gij wagens, en laat de sterken uittrekken, Kusch en Puth, die het schild handelen en de Ludiërs, die de boog handelen en spannen’*, (Jeremia 46: 8, 9); waar de rivieren van Egypte de verschillende wetenschappelijkheden, die valsheden zijn, betekenen; optrekken en de aarde bedekken, wil zeggen: door wetenschappelijkheden in de dingen van de Kerk of van het geloof binnendringen; de stad verderven, betekent: de waarheden vernietigen; Kusch en Puth zijn de erkentissen; de Ludiërs zijn de wetenschappelijke riten, waarvan sprake is; de boog handelen en spannen, betekent, redeneren.

1196. Dat de Pathrusim en de Kasluchim natiën zijn, die zo genoemd werden, en dat daarmee de leringen van de riten van dergelijke oorsprong en van louter wetenschappelijke aard worden aangeduid, blijkt uit wat gezegd is, en uit de volgende waarin zij hier voorkomen; ten aanzien van de Pathrusim zie men, (Jesaja 11: 11, 12; Ezechiël 29: 13, 14, 15; 30: 13, 14; Jeremia 44: 1, 15).

1197. Dat de woorden ‘van waar de Pelisthim uitgekomen zijn’ een daaruit voortgekomen natie betekenen, en dat daarmee de wetenschap van de erkenningen van het geloof en van de naastenliefde wordt aangeduid, blijkt uit het Woord, waar zij meermalen genoemd worden. In de Oude Kerk werden al diegenen Filistijnen genoemd, die veel over het geloof spraken, en zeiden dat in het geloof heil was, zonder echter een leven vanuit het geloof te leiden, waarom zij meer dan de anderen onbesnedenen werden genoemd, dat wil zeggen, zonder naastenliefde. Dat zij onbesnedenen worden genoemd, zie men, (I Samuel 14: 6; 17: 26, 36; 31: 4; II Samuel 1: 20) en elders.

Omdat deze mensen van dien aard waren, konden zij niet anders, dan de erkenningen van het geloof tot dingen van het geheugen maken; want de erkenningen van geestelijke en hemelse dingen en zelfs de verborgenheden van het geloof, worden niets anders dan dingen van het geheugen, wanneer de mens, die ze bezit, zonder naastenliefde is.

De dingen van het geheugen zijn als dode dingen, wanneer de mens niet van dien aard is, dat hij uit het geweten daarnaar leeft, is de mens zodanig; dan zijn de dingen van het geheugen als zodanig tevens ook dingen van het leven, en dan zijn zij eerst bij hem, en strekken hem na het leven van het lichaam tot nut en heil.

De wetenschappen en de erkenningen zijn niets bij de mens in het andere leven, ook al had hij alle verborgenheden, die ooit geopenbaard zijn, geweten, wanneer zijn leven er niet van doortrokken is.

Zulke mensen worden overal in de profetische gedeelten in het Woord door Filistijnen aangeduid, en ook in het historische gedeelte in het Woord, zoals dat Abraham als vreemdeling verkeerde in het land van de Filistijnen, en met Abimelech, de koning van de Filistijnen, een verbond sloot, (Genesis 20: 1 tot het einde; 21: 22 tot het einde; 26: 1 tot 34). Omdat hier door de Filistijnen de erkenningen van het geloof werden aangeduid, heeft Abraham, omdat hij de hemelse dingen van het geloof uitbeeldde, daar als vreemdeling verkeerd, en met hen een verbond aangegaan.

Op dezelfde wijze was dit het geval met Izaäk door wie de geestelijke dingen van het geloof werden uitgebeeld; echter niet met Jakob, aangezien door hem de uiterlijke dingen van de Kerk werden uitgebeeld.

Dat de Filistijnen in het algemeen de wetenschap van de erkenningen van het geloof betekenen, en in het bijzonder hen, die het geloof en het heil alleen in erkenningen stellen, die zij tot dingen van het geheugen maken, kan ook bij Jesaja blijken: *‘Verheug u niet, gij gans Filistea, dat de roede, die u sloeg, gebroken is, want uit de wortel van de slang zal een basilisk voortkomen, en haar vrucht zal een vliegende vurige draak zijn’*, (Jesaja 14: 29); waar de wortel van de slang voor de wetenschappelijkheden staat, de basilisk voor het boze uit het valse daarvan, de vrucht, die een vliegende vurige draak zal zijn, voor hun werken, die, omdat zij uit de begeerten voortkomen, een vliegende vurige draak worden genoemd.

Bij Joël: *‘Wat hebt u met Mij te doen, gij Tyrus en Sidon, en alle grenzen van Filistea? Zou u een vergelding over Mij weergeven? Zeer snel zal Ik uw vergelding op uw hoofd weer brengen, omdat u Mijn zilver en Mijn goed hebt weggenomen, en Mijn gewenste dingen, de goede, in uw tempels gebracht hebt; en u hebt de zonen van Jehudah en de zonen van Jeruzalem verkocht aan de zonen van de Javanim, opdat u hen ver van hun landpalen mocht brengen’*, (Joël 3: 4, 5, 6).

Wat hier onder de Filistijnen, en onder gans Filistea, of onder al zijn grenzen, verstaan wordt, is duidelijk.

Zilver en goud zijn hier de geestelijke en hemelse dingen van het geloof; de goede gewenste dingen zijn de erkenningen daarvan; zij hebben ze in hun tempels gebracht, betekent dat zij ze bezeten en gepredikt hebben; dat zij echter de zonen van Jehudah en de zonen van Jeruzalem verkocht hebben, betekent dat zij geen liefde en geen geloof hebben gehad; Jehudah staat in het Woord voor het hemelse van het geloof, Jeruzalem voor het daaruit voortkomende geestelijke van het geloof, en dit hemelse en dit geestelijke zijn ver van hun grenzen weggevoerd.

Men vindt hieromtrent nog andere plaatsen bij de profeten, zoals bij, (Jeremia 25: 20; 47: 1 tot het einde; Ezechiël 16: 27, 57; 25, 15, 16; Amos 1: 8; Obadja 19; Zefanja 2: 5; Psalm 87: 3, 4; over de Kafthoreeën, (Deuteronomium 2:23; Jeremia 47: 4; Amos 9: 7).

1198. Dat de woorden ‘zij zijn uitgekomen’ betekenen, dat de erkenningen bij hen wetenschappelijke dingen zijn, blijkt uit wat gezegd is.

Er wordt niet gezegd, dat zij verwekt zijn door hen, die van Egypte waren, maar dat zij zijn uitgekomen, omdat zij niet van dien aard zijn, dat zij van de natuurlijke wetenschappen uit over geestelijke en hemelse dingen redeneren, en zich op die manier leringen vormen, zoals diegenen doen, van wie eerder sprake was; maar zij leren de erkenningen van het geloof elders, en zij weten en onthouden ze met geen ander doel dan dat, waarmee zij andere dingen opnemen, en waarom zij zich dan, uitgenomen het feit, dat zij die dingen weten, verder niet bekommeren, dan alleen om daardoor tot aanzien te komen, en zo meer.

Zo is de wetenschap van erkenningen van het geloof zover van de wetenschap van de natuurlijke dingen onderscheiden, dat zij nauwelijks iets gemeen hebben, en daarom heten zij niet door hen verwekt, maar van hen uitgekomen.

Omdat de Filistijnen van dien aard waren, konden zij wel niet anders dan ook de erkenningen van het geloof verdraaien door redeneringen vanuit wetenschappelijke dingen, en zich daaruit valse leringen vormen; daarom bevinden zij zich ook onder hen, die bezwaarlijk wedergeboren kunnen worden en naastenliefde ontvangen, zowel omdat zij onbesneden van hart zijn, als omdat de beginselen van het valse, en vandaar het leven van hun verstand, hen terughouden en in de weg staan.

1199. *vers 15.*

En Kanaän gewon Zidon, zijn eerstgeborene, en Chet.

Kanaän betekent, hier als eerder, de uiterlijke godsdienst, waarin niets innerlijks is.

Zidon betekent de uiterlijke erkenningen van geestelijke dingen, en omdat deze tot het eerste van zo’n uiterlijke godsdienst behoren, heet Zidon Kanaäns eerstgeborene; Chet betekent de uiterlijke erkenningen van hemelse dingen.

1200. Dat Kanaän de uiterlijke godsdienst betekent, waarin niets innerlijks is, is al eerder, toen van Kanaän sprake was, aangetoond.

De uiterlijke godsdienst, die Kanaän genoemd wordt, is van dien aard, zoals de godsdienst vóór de komst van de Heer, en verder ná Zijn komst.

Bij de Joden was, die een uiterlijke godsdienst hadden, welke zij zelfs streng in acht namen, maar zonder nochtans te weten wat het innerlijke is, zelfs zozeer, dat zij meenden alleen maar met het lichaam te leven; zij wisten in het geheel niet wat de ziel is, wat het geloof, wat de Heer, wat het geestelijke en hemelse leven, wat het leven na de dood; daarom loochenden ook de meesten ten tijde van de komst van de Heer de wederopstanding, zoals blijkt bij, (Mattheüs 22: 23 tot 33; Markus 12: 18 tot 28; Lukas 20: 27 tot 41).

Wanneer de mens van dien aard is, dat hij niet gelooft, dat hij na de dood zal leven, gelooft hij ook niet, dat er iets geestelijks en hemels innerlijks bestaat.

Van dien aard zijn ook zij, die in louter begeerten leven, omdat zij louter een leven van het lichaam en van de wereld leiden, vooral zij, die in vuile gierigheid verzonken zijn; niettemin hebben dezen een godsdienst, zij bezoeken geregeld de synagogen of de tempels, en houden de ritens, sommigen onder hen zelfs uiterst streng; maar omdat zij niet geloven dat er een leven na de dood bestaat, kan hun godsdienst wel niet anders dan een uiterlijke zijn, waarin niets innerlijks schuilt, zoals een dop zonder noot, en als een boom waaraan geen vrucht is, en zelfs niet eens bladeren.

Van dien aard is de uiterlijke godsdienst, die door Kanaän wordt aangeduid; de overige uiterlijke godsdiensten, waarover hierboven gehandeld is, waren godsdiensten waarin innerlijke dingen waren.

1201. Dat Zidon de uiterlijke erkentissen van geestelijke dingen betekent, blijkt hieruit dat hij de eerstgeborene van Kanaän genoemd wordt, want in de innerlijke zin is de eerstgeborene van elke Kerk het geloof, (nrs. 352, 367); maar hier, waar geen geloof is, omdat de innerlijke dingen ontbreken, zijn er alleen maar uiterlijke erkentissen van geestelijke dingen, die voor het geloof in de plaats staan, dus erkentissen, zoals die bij de Joden, welke niet alleen de ritens van de uiterlijke godsdienst betreffen, maar ook tal van andere dingen, die tot die dienst behoren, zoals leerstellingen.

Dat Zidon deze erkentissen betekent blijkt ook hieruit, dat Tyrus en Zidon de uiterste grenzen van Filistea waren, en wel aan de zee, en daarom werden door Tyrus de innerlijke erkentissen aangeduid, en door Zidon de uiterlijke erkentissen, en wel van de geestelijke dingen; wat ook uit het Woord blijkt, bij Jeremia: *‘Vanwege de dag, die er komt, om alle Filistijnen te verwoesten, om Tyrus en Zidon alle overgeblevenen helper af te snijden, want Jehovah verwoest de Filistijnen, overblijfselen van het eiland Cafthor’*, (Jeremia 47: 4); waar de Filistijnen staan voor de wetenschappen van erkentissen van het geloof en van de naastenliefde; Tyrus voor de innerlijke erkentissen, en Zidon voor de erkentissen van de geestelijke dingen.

Bij Joël: *‘Wat hebt u met Mij te doen; u, Tyrus en Zidon, en alle grenzen van Filistea; dat u Mijn zilver en Mijn goud, en Mijn gewenste dingen, de goede, in uw tempels hebt gebracht’*, (Joël 3: 4, 5); waar Tyrus en Zidon duidelijk staan voor de erkentissen, en de grenzen van Filistea worden genoemd, want zilver en goud en goede gewenste dingen, zijn erkentissen.

Bij Ezechiël: *‘De vorsten van het noorden, zij allen, en elke Zidoniër, die met de doorboorden in de kuil zijn neergedaald, wanneer zij neergestrekt zal zijn in het midden van onbesnedenen met de doorboorden van het zwaard. Farao en zijn ganse bende’*, (Ezechiël 32: 30, 32); waar de Zidoniër staat voor de uiterlijke erkentissen, welke zonder de innerlijke niets anders dan wetenschappelijkheden zijn, vandaar dat hij samen genoemd wordt met Farao of Egypte, waardoor de wetenschappelijkheden wordt aangeduid.

Bij Zacharia: *‘Ook zal Hij Charmath met dezelfde bepalen, Tyrus en Zidon, want zij was zeer wijs’*, (Zacharia 9: 2); hier is sprake van Damascus; Tyrus en Zidon staan voor de erkentissen.

Bij Ezechiël: *‘De inwoners van Zidon en Arvad waren uw roeiers, uw wijzen, o Tyrus, waren in u, die waren uw schippers’*, (Ezechiël 27: 8); waar Tyrus voor de innerlijke erkentissen staat, waarom haar wijzen schippers genoemd worden, en Zidon staat voor de uiterlijke erkentissen, waarom zij roeiers genoemd worden, want zo verhouden zich de innerlijke erkentissen tot de uiterlijke.

Bij Jesaja: *‘Zij zwijgen, de inwoners van het eiland, de koopman van Zidon, die over zee vaart, zij hebben u vervuld; maar in vele wateren het zaad van Sichor, de oogst van de rivier, was zijn inkomst, en zij was de markt van de natiën; wordt beschaamd, o Zidon, want zij spreekt, de zee, de sterkte van de zee, zeggende: Ik heb geen barensnood gehad, en ik heb niet gebaard, en ik heb geen jongelingen groot gemaakt en geen jonkvrouwen opgebracht’*, (Jesaja 23: 2, 3, 4, 5).

Zidon staat voor de uiterlijke erkentissen, welke, omdat er niets innerlijks in is, het zaad van Sichor worden genoemd, en oogst van de rivier, zijn inkomst, macht van natiën, en verder ook zee, sterkte van de zee, en dat zij geen barensood heeft gehad en niet gebaard heeft; uitdrukkingen, die in de letterlijke zin nooit begrepen zouden worden, maar helder uitkomen in de innerlijke zin, zoals in het overige bij de profeten.

Omdat Zidon de uiterlijke erkentissen betekent, wordt het ook de omtrek van Israël, of van de geestelijke Kerk, genoemd, (Ezechiël 28: 24, 26); want de uiterlijke erkentissen gedragen zich als een omtrek.

1202. Omdat deze erkentissen tot het eerste van zo'n uiterlijke godsdienst, waarin geen innerlijke godsdienst is, behoren, wordt Zidon Kanaäns eerstgeborene genoemd, wat in het vorige nummer is uitgelegd.

1203. Dat Chet de uiterlijke erkentissen van hemelse dingen betekent, volgt hieruit. Het is bij de profeten gewoonte, dat geestelijke en hemelse dingen verbonden worden, of dat, wanneer er over geestelijke dingen gehandeld wordt, er ook van hemelse dingen sprake is; en dat omdat het ene uit het andere is, en er niet enige volmaaktheid bestaat, wanneer zij niet verbonden zijn, en opdat er een beeld van het hemelse huwelijk in alles zal zijn en in elke bijzonderheid van het Woord.

Hieruit, zowel als uit andere plaatsen in het Woord, blijkt ook, dat door Zidon de uiterlijke erkentissen van geestelijke dingen worden aangeduid, door Chet echter de uiterlijke erkentissen van hemelse dingen, in beiderlei zin, namelijk zowel zonder als met de innerlijke dingen, zoals ook kortweg voor de uiterlijke erkentissen.

De geestelijke dingen zijn, zoals ook eerder herhaaldelijk gezegd is, datgene, wat tot het geloof behoort; de hemelse dingen zijn datgene, wat tot de liefde behoort; en verder: de geestelijke dingen zijn datgene, wat tot het verstand behoort, en de hemelse dingen zijn datgene, wat tot de wil behoort.

Dat Chet de uiterlijke erkentissen zonder de innerlijke dingen betekent, blijkt bij Ezechiël: *'Alzo zegt de Heer Jehovih tot Jeruzalem: Uw neringen en uw geboorten zijn uit het land Kanaän, uw vader was een Emoriet en uw moeder een Chetietische.*

U bent de dochter van uw moeder, die van haar man en van haar zonen walgt; en u bent de zuster van uw zusters, die de walg gehad hebben van haar echtgenoten en haar zonen; uw moeder was een Chetietische en uw vader een Emoriet', (Ezechiël 16: 3, 45); hier is Kanaän de uiterlijke godsdienst zonder de innerlijke; walgen van echtgenoten en zonen is de goedheden en waarheden met verachting verwerpen; vandaar wordt haar moeder een Chetietische genoemd.

Bovendien wordt Chet in het Woord ook voor de uiterlijke erkentissen van hemelse dingen in de goede zin genomen, zoals bijna alle namen van landen, steden, natiën, personen, om de eerder aangegeven reden.

Over deze betekenis van Chet zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt sprake zijn.

De erkentissen van geestelijke dingen zijn die, welke het geloof en dus de leer betreffen, de erkentissen van hemelse dingen zijn echter die, welke de liefde en aldus het even betreffen.

1204. *vers 16, 17, 18.*

En de Jebusiet, en de Emoriet, en de Girgasiet.

En de Chiviet, en de Arkiet, en de Sinië.

En de Arvadiet, en de Zemariet, en de Chamathiet; en daarna zijn de families van de Kanaänieten verspreid.

De Jebusiet, de Emoriet, de Girgaset, de Chiviet, de Arkiet, de Siniet, de Arvadiet, de Zemariet en de Chamathiet waren evenzovele natiën, waardoor ook evenzovele afgoderijen worden aangeduid; en daarna zijn de families van de Kanaänieten verspreid, betekent dat de overige afgodendiensten daarvan afstammen.

1205. Dat de Jebusiet, de Emoriet, de Girgaset, de Chiviet, de Arkiet, de Siniet, de Arvadiet, de Zemariet en de Chamathiet waren evenzovele natiën waren, en dat door hen ook evenzovele afgoderijen worden aangeduid, en dat afgoderijen door deze natiën worden aangeduid, blijkt uit vele plaatsen in het Woord; want zij waren inwoners van het land Kanaän, die vanwege de afgoderijen verworpen en voor een deel uitgeroeid zijn; maar in de innerlijke zin worden deze natiën niet aangeduid, maar de afgoderijen zelf, in het algemeen bij allen, waar zij zich bevinden, en in het bijzonder bij de Joden; want zij, die de godsdienst alleen in de uiterlijke dingen stellen, en in het geheel niets van de innerlijke dingen weten willen, en wanneer zij daarin onderwezen worden, deze verwerpen, zijn tot al deze afgoderijen zeer licht geneigd, zoals ten duidelijkste bij de Joden blijkt.

In de innerlijke godsdienst alleen is de band, die de mens van de afgoderij afhoudt, en wanneer die band breekt, is er niets meer dat hem daarvan terughoudt.

Maar de afgoderijen zijn niet alleen uiterlijk, maar ook innerlijk.

In de uiterlijke afgoderijen storten zich diegenen, die een uiterlijke godsdienst zonder de innerlijke hebben; in de innerlijke afgoderijen storten zich diegenen, die een uiterlijke godsdienst hebben, waarvan de innerlijke dingen verdorven zijn; zulke afgoderijen worden op dezelfde wijze door deze natiën aangeduid.

De innerlijke afgoderijen zijn evenzovele valsheden en begeerten, welke zij liefhebben, aanbidden, en welke dus de plaats innemen van de goden en afgoden, die de natiën waren.

Maar het zou te ver voeren, om hier uiteen te zetten, wat de valsheden en begeerten waren, die werden aanbeden, en door deze natiën, namelijk de Jebusiet, de Emoriet, de Girgaset, de Chiviet, de Arkiet, de Siniet, de Arvadiet, de Zemariet en de Chamathiet worden aangeduid; hierover zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, ter plaatse waar die namen voorkomen, gehandeld worden.

1206. Dat de woorden ‘daarna zijn de families van de Kanaänieten verspreid’ betekenen, dat de overige daarvan afstammen, is duidelijk zonder verklaring.

1207. *vers 19.*

En de grens van de Kanaänieten was van Zidon, omdat gij gaat naar Gerar tot Assa toe; omdat gij gaat naar Sodom en Amora, en Adma, en Zeboïm, tot Lasa toe.

Door Zidon worden, hier als eerder, de uiterlijke erkennenissen aangeduid; door Gerar de dingen, welke over het geloof zijn geopenbaard; dor Assa de dingen, welke over de naastenliefde zijn geopenbaard; dat de grens van de Kanaänieten was van Zidon, omdat gij gaat naar Gerar tot Assa toe, betekent de uitbreiding van de erkennenissen naar het ware en het goede bij hen, die een uiterlijke godsdienst zonder innerlijke hebben; omdat gij gaat naar Sodom, Amora, Adma, Zeboïm, tot Lasa toe, betekenen de valsheden en boosheden, waarin zij eindigen.

1208. Dat door Zidon de uiterlijke erkennenissen worden aangeduid, blijkt uit wat hierboven bij vers 15 is aangetoond.

1209. Dat door Gerar de dingen worden aangeduid, welke ten aanzien van het geloof geopenbaard zijn, dus in het algemeen het geloof zelf, kan blijken uit de plaatsen, waarin

Gerar genoemd wordt, zoals in, (Genesis 20: 1; 26: 1, 17); over die betekenis zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gehandeld worden.

1210. Dat door Assa de dingen worden aangeduid, die over de naastenliefde zijn geopenbaard, kan zowel hieruit blijken, dat wanneer in het Woord over geestelijke dingen gehandeld wordt, in verbinding daarmee ook van hemelse dingen sprake is, dat wil zeggen, naast de dingen van het geloof ook van de dingen van de naastenliefde; als ook uit het Woord, waar Assa genoemd wordt.

Bovendien ook nog hieruit, dat de erkennissen zich uitbreiden naar het geloof tot aan de naastenliefde, welke de laatste grens ervan is.

1211. Dat de woorden ‘de grens van de Kanaänieten was van Zidon, omdat gij gaat naar Gerar tot Assa toe’ de uitbreiding van de erkennissen betekenen bij hen, die een uiterlijke godsdienst zonder innerlijke hebben, blijkt uit de betekenis van Gerar en Assa; de grenzen van alle erkennissen, welke de godsdienst betreffen, of deze nu uiterlijk dan wel innerlijk is, gaan tot daar, want elke godsdienst is uit geloof en naastenliefde, en die godsdienst, welke niet daaruit is, is geen godsdienst, maar afgoderij.

Aangezien over Kanaän, dat wil zeggen, over de uiterlijke godsdienst en zijn afstammelingen gehandeld wordt, zijn het niet de grenzen en uitbreidingen van de godsdienst, maar van de erkennissen, die hier bedoeld worden.

1212. Dat de woorden ‘omdat gij naar Sodom, Amora, Adma, Zeboïm tot Lasa toe’ de valsheden en boosheden betekenen, waarin zij eindigen, kan blijken uit de betekenis van die namen in de historische en profetische gedeelten in het Woord.

Er bestaan in het algemeen twee bronnen van valsheden; de ene komt voort uit begeerten, welke behoren tot de eigen- en de wereldliefde; de andere komt voort uit de erkennissen en wetenschappelijkheden door redeneringen; wanneer de hieruit voortvloeiende valsheden over de waarheden willen heersen, worden zij aangeduid door Sodom, Amora, Adma en Zeboïm. Dat de valsheden en de boosheden daarvan de grenzen zijn van de uiterlijke godsdienst, die zonder innerlijke godsdienst is, kan eenieder zien.

In zo’n godsdienst is niets dan wat dood is, vandaar dat een mens die in een dergelijke godsdienst is, hij moge zich wenden waarheen hij wil, in valsheden valt; er is niet innerlijks, dat hem leidt en in de weg van de waarheid houdt, maar er is alleen het uiterlijke, dat hem overal meesleurt, waarheen de begeerten en de fantasie het wil.

Omdat Sodom, Amora, Adma en Zeboïm in de historische en profetische gedeelten in het Woord vermeld worden, zo zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, de betekenis van elk in het bijzonder ter plaatse gegeven worden.

1213. *vers 20. Deze zijn de zonen van Cham, naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, in hun naties.*

De zonen van Cham betekenen de leringen en godsdiensten, die afstammen van de verdorven innerlijke godsdienst, die Cham is; naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, in hun natiën, betekent, naar de genius van eenieder in het bijzonder en in het algemeen; naar de families is naar de zeden; naar de spraken is naar de meningen; in de landen is in het algemeen ten aanzien van de meningen; in de natiën is in het algemeen ten aanzien van de zeden.

1214. Dat de zonen van Cham de leringen en de godsdiensten betekenen, die afstammen van de verdorven innerlijke godsdienst, die Cham is, blijkt uit de betekenis van de zonen, zijnde

de leringen, en uit de betekenis van Cham, die de verdorven innerlijke godsdienst is, waarvan eerder sprake was.

1215. Dat de woorden ‘naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, in hun natiën’ betekenen, naar de genius van eenieder in het bijzonder en in het algemeen, is hierboven bij het 5de vers verklaard, waar dezelfde woorden, zij het in een andere volgorde, voorkomen. Daar heet het van de zoon van Jafet: ‘dat van dezen zijn verspreid de eilanden van de natiën in hun landen, elk naar zijn spraak, naar hun families, onder hun natiën’. Door hen zijn uiterlijke godsdiensten aangeduid, waarin de innerlijke godsdienst is, en daarom gaan bij hen de dingen vooraf, welke tot de leer behoren, maar hier gaan de dingen vooraf, die tot de zeden of tot het leven behoren.

1216. Dat naar de families betekent naar de zeden; naar de spraken, naar de meningen; in de landen, in het algemeen ten aanzien van de meningen; in de natiën, in het algemeen van de zeden, kan blijken uit de betekenis van elk van die woorden, namelijk van familie, spraak, land, natie, in het Woord; hierover zie men wat hierboven gezegd is bij vers 5.

1217. *vers 21. En aan Sem werd ook geboren: hij is de vader van de zonen van Eber, de grotere broeder van Jafet.*

Door Sem wordt hier de Oude Kerk in het algemeen aangeduid; dat aan Sem geboren werd, betekent hier, dat uit de Oude Kerk een nieuwe Kerk is ontstaan; door Eber wordt de nieuwe Kerk aangeduid, welke de tweede Oude Kerk moet genoemd worden; dat hij de vader van de zonen van Eber geweest is, betekent, dat deze tweede Oude Kerk, en wat tot deze Kerk behoort, uit de eerste Oude Kerk, als uit haar vader, ontstaan is; de grotere broeder van Jafet, betekent, dat de godsdienst ervan een uiterlijke is geweest.

1218. Dat door Sem hier de Oude Kerk in het algemeen wordt aangeduid, kan hieruit blijken, dat hier gehandeld wordt over Eber, op wie hij nu betrekking heeft en dat hij in dit vers de grotere broeder van Jafet heet.

1219. Dat de woorden ‘aan Sem werd geboren’ hier betekenen, dat uit de Oude Kerk een nieuwe Kerk ontstond, blijkt uit de inhoud van dit vers, namelijk dat van Eber sprake is, door wie deze nieuwe Oude Kerk bedoeld wordt, waarover in wat volgt gehandeld zal worden.

1220. Dat door Eber de nieuwe Kerk wordt aangeduid, welke de tweede Oude Kerk genoemd moet worden, blijkt uit dat wat volgt, waar in het bijzonder over Eber gehandeld wordt; hier wordt Eber genoemd, omdat deze nieuwe Kerk van hem afstamt; hoe het met Eber en met deze tweede Kerk gesteld was, zal door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gezegd worden.

1221. Dat de woorden ‘hij was de vader van de zonen van Eber’ betekenen, dat uit deze tweede Oude Kerk, en wat tot deze Kerk behoort, uit de eerste Oude Kerk, als uit haar vader, ontstaan is, zal eveneens uit wat over Eber en over deze Kerk volgt, blijken; want er wordt over Eber gehandeld van vers 24 tot vers 30 van dit hoofdstuk, en in het volgende hoofdstuk van vers 11 tot het einde.

1222. Dat de woorden ‘de grotere broeder van Jafet’ betekenen, dat zijn godsdienst een uiterlijke is geweest, blijkt uit de betekenis van Jafet, die de uiterlijke Kerk is, waarvan sprake is in het vorige hoofdstuk vers 18 en volgende verzen, en hierboven in dit hoofdstuk vers 1 tot 5.

Hier betekent, Sem, de grotere broeder van Jafet, in het bijzonder, dat de innerlijke Kerk en de uiterlijke Kerk broeders zijn, want de innerlijke godsdienst verhoudt zich niet anders tot de uiterlijke godsdienst waarin een innerlijke is, immers, er heerst een bloedverwantschap tussen hen, omdat in beide de naastenliefde de hoofdzaak is; maar de innerlijke Kerk is de grotere broeder, aangezien zij eerder en innerlijk is.

De grotere broeder van Jafet, sluit ook nog dit in, dat de tweede Oude Kerk, welke Eber werd genoemd, als het ware de broeder van de eerste Oude Kerk was, want door Jafet wordt in de innerlijke zin niets anders aangeduid dan de uiterlijke godsdienst van elke Kerk, waarin een innerlijke godsdienst is, dus ook de godsdienst van deze nieuwe Oude Kerk, welke hoofdzakelijk een uiterlijke was.

De innerlijke zin van het Woord is van dien aard, dat de historische vermeldingen van de letterlijke zin niet in aanmerking komen, wanneer de alomvattende dingen beoogd worden, welke onttrokken zijn aan de letterlijke zin, want zij worden elk op een andere wijze in ogeschouw genomen.

Vandaar betekent: ‘de grotere broeder van Jafet’ hier in de innerlijke zin de godsdienst van de nieuwe Oude Kerk, en dat hij een uiterlijke was; wanneer dit niet werd aangeduid, zou het onnodig geweest zijn, dat hier gezegd werd, dat hij de grotere broeder van Jafet is.

1223. *vers 22.*

De zonen van Sem zijn: Elam, en Aschur, en Arfachsad, en Lud, en Aram.

Door Sem wordt hier, als eerder, de innerlijke Kerk aangeduid; door de zonen van Sem worden de dingen van de wijsheid aangeduid; Elam, Aschur, Arfachsad, Lud en Aram waren evenzovele natiën, waardoor de dingen worden aangeduid, die tot de wijsheid behoren; door Elam het geloof uit de naastenliefde; door Aschur de rede, welke daaruit voortvloeit; door Arfachsad de wetenschap daarvan; door Lud de erkenningen van het ware; door Aram de erkenningen van het goede.

1224. Hieruit blijkt, wat deze namen in de innerlijke zin betekenen, namelijk dat de Oude Kerk, die een innerlijke was, begiftigd was met wijsheid, inzicht, wetenschap, en met erkenningen van het ware en het goede; dergelijke dingen zijn in de innerlijke zin besloten, hoewel het alleen maar namen zijn, waaruit in de letterlijke zin niets anders tevoorschijn treedt, dan dat het evenzovele oorsprongen of vaders van natiën zijn geweest, en dus niets wat de leer betreft, nog minder iets geestelijks en hemels.

Op dezelfde wijze is het gesteld bij de profeten, waar soms rijen van namen, waardoor in de innerlijke zin dingen zijn aangeduid, in een keurige orde op elkaar volgen.

1225. Dat door Sem de innerlijke Kerk wordt aangeduid, is in het vorige hoofdstuk bij vers 18 en volgende verzen gezegd en aangetoond.

1226. Dat door de zonen van Sem de dingen van de wijsheid worden aangeduid, blijkt niet alleen hieruit, dat Sem de innerlijke Kerk is, welke zonen niets anders dan de dingen van de wijsheid zijn.

Wijsheid heet alles wat door de naastenliefde verwekt wordt, omdat alles wat door de naastenliefde wordt voortgebracht, van de Heer komt, door Wie alle wijsheid bestaat, omdat Hij de Wijsheid Zelf is; vandaar het ware inzicht, en vandaar de ware wetenschap, en vandaar de ware erkenning.

Al deze dingen zijn zonen van de naastenliefde, dat wil zeggen, zonen van de Heer door de naastenliefde; en omdat zij zonen van de Heer zijn door de naastenliefde, wordt aan elk van hen wijsheid toegeschreven, want in elk van hen is wijsheid, waaraan zij hun leven ontleen, en wel zodanig, dat zowel het inzicht, als de wetenschap, als de erkenning alleen leeft krachtens de wijsheid, hetgeen de naastenliefde is, die van de Heer is.

1227. Dat Elam, Aschur, Arfachsad, Lud en Aram evenzovele natiën waren, blijkt uit de historische en profetische gedeelten in het Woord, waar zij genoemd worden; en dat daardoor de dingen, die tot de wijsheid behoren, worden aangeduid, blijkt uit wat vlak hierboven is gezegd, en verder uit wat volgt.

Bij deze natiën was de innerlijke Kerk; bij de andere, de zonen van Jafet genoemd, was de uiterlijke Kerk; bij hen, die de zonen van Cham genoemd worden, was de verdorven innerlijke Kerk; en bij hen, die de zonen van Kanaän heten, een verdorven uiterlijke Kerk; of men nu innerlijke of uiterlijke godsdienst dan wel innerlijke of uiterlijke Kerk zegt, is hetzelfde.

1228. Dat door Elam het geloof uit de naastenliefde wordt aangeduid, blijkt uit het wezen van de innerlijke Kerk; een innerlijke Kerk is zij, die de naastenliefde tot hoofdzaak maakt, waaruit zij denkt en handelt.

De eerste vrucht van de naastenliefde is niets anders dan het geloof, want het geloof komt van de naastenliefde, en nergens anders vandaan.

Dat Elam het geloof uit de naastenliefde is, of het geloof zelf, dat de innerlijke Kerk uitmaakt, blijkt ook bij Jeremia: *'Het Woord van Jehovah, dat tot Jeremia geschied is, over Elam: Ziet, Ik verbreek Elams boog, het beginsel van zijn macht, en Ik zal de vier winden uit de vier hoeken van de hemelen over Elam aanbrengen, en zal hen in al diezelfde winden verstrooien; en er zal geen natie zijn, waarheen Elams verdrevenen niet zullen komen; en Ik zal Elam versaad maken voor zijn vijanden, en voor degenen, die zijn ziel zoeken, en zal een kwaad over hen brengen, de hitte van Mijn woede, en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen verteerd zal hebben; en Ik zal Mijn troon in Elam stellen, en zal de koningen en de vorsten van daar vernielen, en het zal geschieden in het laatste van de dagen, dat Ik Elams gevangenschap wenden zal'*, (Jeremia 49: 34 tot 39); hier wordt onder de naam van Elam gehandeld over het geloof, of, wat hetzelfde is, over de innerlijke Kerk, die verkeerd en verdorven is geworden, en vlak daarop over haar wederoprichting, zoals vaak in het Woord, ten aanzien van Jehudah, Israël en Jakob, door wie Kerken worden aangeduid; door Jehudah de hemelse Kerk, door Israël de geestelijke Kerk, door Jakob de uiterlijke Kerk; van deze Kerken, die verkeerd zijn geworden, heet het hetzelfde, namelijk dat zij verstrooid zullen worden, en daarna dat de verstrooiden wederom uit de vijanden verzameld, en uit de gevangenschap teruggevoerd zullen worden, waaronder de schepping van een nieuwe Kerk wordt verstaan.

Zo heet het hier van Elam, of van de verkeerde en verdorven innerlijke Kerk, dat hij zal worden verstrooid, en daarna dat hij zal worden teruggevoerd; dan, dat Jehovah Zijn troon in Elam zal stellen, dat wil zeggen, in de innerlijke Kerk of in de innerlijke dingen van de Kerk, wat niets anders is dan wat tot het geloof uit de naastenliefde behoort.

Bij Jesaja: *'De last van de woestijn van de zee, uit de woestijn komt hij, uit een vreselijk land; een hard gezicht is mij te kennen gegeven, deze trouweloze handelt trouweloos, en de verwoester verwoest; trek op, o Elam, beleger, o Madai, al haar zuchten zal Ik doen ophouden'*, (Jesaja 21: 1, 2); waar sprake is van de verwoesting van de Kerk door Babel; Elam is hier de innerlijke Kerk, Madai de uiterlijke Kerk, of de uiterlijke godsdienst, waarin een innerlijke is; dat Madai zo'n Kerk of zo'n godsdienst is, blijkt hierboven bij het tweede vers van dit hoofdstuk, waar Madai de zoon van Jafet heet.

1229. Dat door Aschur de rede wordt aangeduid, blijkt uit wat hierboven bij het elfde vers van dit hoofdstuk is aangetoond.

1230. Dat door Arfachsad de wetenschap wordt aangeduid, kan niet zozeer uit het Woord bevestigd worden, maar het blijkt uit het verband zowel van de dingen die voorafgaan, als van de dingen die volgen.

1231. Dat door Lud de erkenntenissen van het ware daaruit voortkomen, namelijk uit de Heer door de naastenliefde, en aldus door het geloof, door middel van de rede en de wetenschap, voorts ook bij Ezechiël: *‘Perzië en Lud en Puth, waren in uw leger, uw krijgslieden, schild en helm hingen zij in u op, die gaven uw eer’*, (Ezechiël 27: 10); waar van Tyrus sprake is; Lud en Puth voor de erkenntenissen, waarvan wordt gezegd dat zij in het leger zijn, en krijgslieden zijn, omdat zij dienen tot bescherming van de waarheden en tot steun van de rede, wat ook het ophangen van schild en helm is; dat door Puth de uiterlijke erkenntenissen van het Woord worden aangeduid, zie men boven bij het zesde vers van dit hoofdstuk.

1232. Dat door Aram of Syrië de erkenntenissen van het goede worden aangeduid, volgt hieruit; voorts ook uit het Woord, bij Ezechiël: *‘Aram was uw handelaarster, vanwege de veelheid van uw werken, in chrysopaas, purper, en gestikt werk en byssus, en ramoth, en pyropus, gaven zij in uw neringen’*, (Ezechiël 27: 16); waar sprake is van Tyrus, of van het bezit van erkenntenissen van het goede.

Bij Hosea: *‘Jakob vlood in het veld van Aram, en [Israël] diende om een vrouw, en om een vrouw hoedde hij, en door een profeet voerde Jehovah Israël uit Egypte, en door een profeet werd hij gehoed; Efraïm heeft tot woede verwekt met bitterheden’*, (Hosea 12: 13, 14, 15); hier staat Jakob voor de uiterlijke Kerk, en Israël voor de innerlijke geestelijke Kerk; Aram voor de erkenntenissen van het goede; Egypte voor de wetenschap, die verkeerdheid brengt; Efraïm voor het verkeerde inzicht.

Wat deze dingen in hun samenhang betekenen, kan nooit uit de letterlijke zin blijken, maar alleen uit de innerlijke zin, waar namen, als gezegd, dingen van de Kerk betekenen.

Bij Jesaja: *‘Ziet, Damascus is verworpen, dat zij geen stad meer zal zijn, en zij is een vervallen steenhoop geworden; de vesting zal verdwijnen uit Efraïm, en het koninkrijk uit Damascus, en het overblijfsel van Aram zal zijn als de heerlijkheid van de zonen van Israël’*, (Jesaja 17: 1, 3); waar het overblijfsel van Aram staat voor de erkenntenissen van het goede, welke de heerlijkheid van Israël worden genoemd.

Aram of Syrië staat ook in de tegenovergestelde zin voor de verkeerde erkenntenissen van het goede, zoals het in het Woord gewoonte is, een woord in tweeërlei zin te gebruiken, bij, Jesaja, 7: 4, 5, 6; 9: 11; en in Deuteronomium 26: 5.

1233. vers 23.

En de zonen van Aram zijn: Uz, en Chul, en Gether, en Masch.

Aram betekent, hier als eerder, de erkenntenissen van het goede; de zonen van Aram zijn de erkenntenissen, die daaruit voortkomen, en wat tot de erkenntenissen behoort.

Uz, Chul, Gether, en Masch betekenen evenzovele soorten van deze erkenntenissen.

1234. Dat Aram de erkenntenissen van het goede betekent, is vlak hierboven aangetoond; dat de zonen van Aram de erkenntenissen zijn die daaruit voortvloeien en wat tot de erkenntenissen behoort, volgt hieruit; de erkenntenissen die hieruit voortvloeien, zijn natuurlijke waarheden; en wat tot de erkenntenissen behoort, zijn de handelingen in overeenstemming met deze erkenntenissen.

Dat een dergelijke zaak wordt aangeduid, kan niet zozeer uit het Woord bevestigd worden, want deze namen komen niet onder die voor, welke vaak vermeld worden, alleen Uz bij, Jeremia 25: 20 en in Klaagliederen 4: 21.

Hieruit blijkt nu, dat Uz, Chul, Gether en Masch evenzovele soorten van deze erkenntenissen betekenen en van handelingen in overeenstemming met deze erkenntenissen.

1235. vers 24.

En Arfachsad gewon Selach; en Selach gewon Eber.

Arfachsad was een natie, die zo genoemd werd, en waardoor de wetenschap werd aangeduid; Selach was op dezelfde wijze een zo genoemde natie, waardoor datgene werd aangeduid, wat tot de wetenschap, die daaruit voortkomt, behoort; door Eber wordt ook een natie aangeduid, waarvan de vader Eber was, en zo heette; door hem wordt de tweede Oude Kerk aangeduid, welke van de eerste gescheiden was.

1236. Dat Arfachsad een zo genoemde natie was, en dat daarmee de wetenschap wordt aangeduid, blijkt uit wat vlak hierboven in vers 22 erover is gezegd.

1237. Dat Selach op dezelfde wijze een natie was, en dat daarmee datgene wordt aangeduid, wat tot de daaruit voortvloeiende wetenschap behoort, volgt hieruit, omdat gezegd wordt, dat Arfachsad Selach gewon.

1238. Dat door Eber ook een natie wordt aangeduid, waarvan de vader Eber was, en zo dus heette, daarmee is het als volgt gesteld: de tot dusver genoemden waren natiën, bij welke de Oude Kerk was, en die alle zonen van Sem, Cham en Jafet en Kanaän genoemd werden, omdat door Sem, Cham en Jafet de verschillende godsdiensten van de Kerk werden aangeduid.

Een Noach, een Sem, een Cham, een Jafet en een Kanaän hebben nooit bestaan; maar omdat de Oude Kerk in het bijzonder van dien aard was, en iedere Kerk in het algemeen van dien aard is, dat zij een ware innerlijke, een verdorven innerlijke, een ware uiterlijke en een verdorven uiterlijke heeft, daarom zijn die namen gegeven, opdat alle verschillen in het algemeen op haar en op haar zonen, als op haar hoofden, kunnen worden teruggebracht. De hier genoemde natiën hadden ook aanvankelijk zo'n godsdienst, en daarom worden zij zonen van een van de zonen van Noach genoemd, en daarom worden ook zulke godsdiensten zelf door de namen van deze natiën in het Woord aangeduid.

Deze eerste Oude Kerk, door Noach en zijn zonen aangeduid, was niet over weinigen verdeeld, maar strekte zich over vele rijken uit, zoals uit de genoemde natiën blijkt, namelijk over: Assyrië, Mesopotamië, Syrië, Ethiopië, Arabië, Lybië, Egypte, Filistea tot aan Tyrus en Zidon, over het gehele land Kanaän aan deze en gene zijde van de Jordaan.

Later echter ontstond in Syrië een zekere uiterlijke godsdienst, die daarna wijd om zich heen greep, en zich zelfs uitbreidde over tal van landen, vooral over Kanaän, en deze godsdienst verschilde van de godsdienst van de Oude Kerk; en omdat zoiets als van een Kerk ontstond, die van de Oude Kerk gescheiden was, kwam hieruit als het ware een nieuwe Kerk voort, welke men daarom de tweede Oude Kerk kan noemen.

Eber was daarvan de eerste grondlegger, waarom deze Kerk naar Eber werd genoemd. In die tijd waren alle mensen onderscheiden in huizen, families en natiën, zoals eerder is gezegd.

Elke natie erkende een enkele vader, naar wie zij ook werd genoemd, zoals uit het Woord herhaaldelijk blijkt.

Zo werd de natie, die Eber als haar vader erkende, de Hebreeuwse natie genoemd.

1239. Dat door Eber de tweede Oude Kerk wordt aangeduid, welke van de eerste gescheiden was, blijkt uit wat nu gezegd is.

1240. vers 25.

En Eber werden twee zonen geboren de ene naam was Peleg, want in zijn dagen werd de aarde verdeeld; en de naam van zijn broeder was Joktan.

Eber was de eerste grondlegger van de tweede Oude Kerk, en door hem wordt deze Kerk aangeduid; hij had twee zonen, door wie twee godsdiensten werden aangeduid, namelijk een innerlijke en een uiterlijke.

Zijn twee zonen werden Peleg en Joktan genoemd; door Peleg wordt de innerlijke godsdienst van deze Kerk aangeduid en door Joktan de uiterlijke godsdienst van deze Kerk; want in zijn dagen werd de aarde verdeeld, betekent, dat er toen een nieuw begin van deze Kerk was; de aarde betekent hier als eerder de Kerk; zijn broeders naam was Joktan, betekent de uiterlijke godsdienst van deze Kerk.

1241. Dat Eber de eerste grondlegger van de tweede Oude Kerk was, en dat door hem deze Kerk wordt aangeduid, daarmee is het zo gesteld: de eerste Oude Kerk, welke, als gezegd, zo wijd over het aardrijk verbreid was, vooral over Azië, was, zoals het met alle Kerken overal pleegt te geschieden, in de loop van de tijden ontaard en door vernieuwers vervalst, zowel wat de innerlijke als wat de uiterlijke godsdienst betreft, en dat op verschillende plaatsen, en voornamelijk hierdoor, dat alle betekenissen en uitbeeldingen, welke de Oude Kerk uit mondelinge overlevering van de Oudste Kerk had, en welke alle op de Heer en op Zijn rijk betrekking hadden, in afgoderijen werden veranderd, en bij sommige natiën in magie. Opdat de gehele Kerk niet te gronde zou gaan, stond de Heer toe, dat ergens een aanduidende en uitbeeldende godsdienst weer opgericht werd, wat door Eber geschiedde, en deze godsdienst bestond hoofdzakelijk in uiterlijke dingen.

De uiterlijke dingen van de godsdienst waren: hoogten, bossen, beelden, zalvingen, behalve de bedieningen van het priesterambt en al wat tot het priesterambt behoorde, en andere dingen meer, welke inzettingen werden genoemd.

De innerlijke dingen van de godsdienst waren de leringen uit de tijd van vóór de vloed, en vooral afkomstig van hen, die Henoch geheten waren, en die de innerlijke gewaarwordingen van de Oudste Kerk verzameld hadden, en daaruit leerstellingen hadden samengesteld, welke hun Woord vormden.

Uit deze en andere dingen bestond de godsdienst van deze Kerk, welke door Eber was ingesteld, maar met toevoegingen en ook met veranderingen; bovenal begon men met het offeren boven de andere ritzen te verkiezen, welke offers in de ware Oude Kerk onbekend waren, en alleen bij enige nakomelingen van Cham en Kanaän bestonden, die afgodendienaren waren, en aan wie het offeren werd toegelaten, opdat zij niet hun zonen en dochters zouden offeren.

Hieruit blijkt, van welke aard deze tweede Oude Kerk was, welke door Eber werd ingesteld en in zijn nageslacht, welke de Hebreeuwse natie heette, werd voortgezet.

1242. Dat door de twee zonen van Eber twee godsdiensten worden aangeduid, namelijk een innerlijke en een uiterlijke, welke beide zonen Peleg en Joktan werden genoemd, en dat door Peleg de innerlijke godsdienst van deze Kerk wordt aangeduid, en door Joktan de uiterlijke godsdienst van deze Kerk, blijkt voornamelijk hieruit, dat door Eber en door de natie van Eber in de innerlijke zin deze tweede Oude Kerk wordt aangeduid, en omdat in iedere Kerk een innerlijke en uiterlijke is, want zonder het innerlijke is zij geen Kerk en kan zij geen Kerk genoemd worden, maar afgoderij, bijgevolg omdat het de dingen van de Kerk zijn, waarop het woord: ‘zonen’ betrekking heeft, blijkt nu, dat door de ene zoon het innerlijke van de Kerk wordt aangeduid en door de andere zoon het uiterlijke van de Kerk, zoals vaak elders in het Woord gebeurt, bijvoorbeeld als eerder door Adah en Zillah, de vrouwen van Lamech, nummer 409, door Lea en Rachel, door Jakob en Israëel, waarover in wat volgt gehandeld zal worden; op dezelfde wijze door anderen.

Over het nageslacht van Joktan wordt in dit hoofdstuk gehandeld, over dat van Peleg in het volgende.

1243. Dat de woorden ‘want in zijn dagen werd de aarde verdeeld’ betekenen, dat er toen een nieuw begin van de Kerk was; dit blijkt nu hieruit, want door de aarde wordt niets anders dan de Kerk aangeduid, wat al eerder duidelijk in de nrs. 662 en 1066 is aangetoond.

1244. Dat de woorden ‘de naam van zijn broeder was Joktan’ de uiterlijke godsdienst van deze Kerk betekenen, is even te voren aangetoond.

Dat de uiterlijke godsdienst broeder genoemd wordt, zie men boven bij het 21ste vers van dit hoofdstuk, waar het van Sem heet, dat hij de grotere broeder is van Jafet; vandaar hier de toevoeging van de naam van de broeders.

1245. *vers 26, 27, 28, 29.*

En Joktan gewon Almodad, en Selef, en Chazarmaveth, en Jerach.

En Hadoram, en Usal, en Diklah.

En Obal, en Abinael, en Seba.

En Ofir, en Chavillah, en Jobab; deze allen waren de zonen van Joktan.

Dezen waren evenzovele natiën uit de families van Eber, waardoor evenzovele riten worden aangeduid.

1246. Dat deze evenzovele natiën uit de families van Eber waren, kan blijken uit de staat, waarin zij in die tijd verkeerden; in de oudste tijd leefden de natiën, zoals al eerder is gezegd, gescheiden in families, en deze in huizen; elke natie erkende een enkele vader, naar wie zij genoemd werd; wanneer de zonen van een en dezelfde vader zich vermenigvuldigden, vormden zij op dezelfde wijze huizen, families en natiën, en zo verder.

Zo was ook het geval met hen, die de zonen van Joktan waren, zoals ook blijken kan bij de zonen van Jakob, die later, toen zij vermenigvuldigd waren, stammen vormden, waarvan ieder een van de zonen van Jakob als vader erkende, naar wie die stam genoemd werd, maar toch, allen samen genomen, waren zij uit Jakob voortgekomen, en werden Jakob genoemd; zo waren ook deze natiën uit Eber voortgekomen en werden Hebreëen genoemd.

1247. Dat door deze natiën evenzovele riten worden aangeduid, blijkt hieruit, dat in het Woord namen nooit iets anders dan dingen betekenen, want in de innerlijke zin heeft het Woord op niets anders betrekking dan op de Heer, op Zijn rijk in de hemelen en op de aarde, vandaar op de Kerk en op de dingen, die van de Kerk zijn; zo ook hier deze namen.

En omdat Joktan, de zoon van Eber, zoals eerder gezegd is, een uiterlijke godsdienst van deze Kerk betekent, kunnen zijn zonen niets anders betekenen dan de dingen, die tot de uiterlijke godsdienst behoren, welke de riten zijn, en wel evenzovele soorten daarvan; welke soorten van riten het zijn, kan echter niet gezegd worden, omdat zij met de godsdienst zelf verband houden; en voordat deze bekend is, kan er van zijn riten niets gezegd worden, en er iets van te weten zou ook van geen nut zijn; ook komen deze namen in het Woord verder niet voor, uitgezonderd: Scheba, Ofir en Chavillah, maar zij zijn niet van deze stam, want Scheba en Chavillah, waarvan in het Woord sprake is, waren uit diegenen, die de zonen van Cham worden genoemd, zoals blijkt uit vers 7 van dit hoofdstuk; dit is ook het geval met Ofir.

1248. *vers 30.*

En hun woning was van Mesa af, omdat gij gaat naar Sefar, de berg van het oosten.

Door deze woorden wordt de uitbreiding van de godsdienst aangeduid, en wel van de waarheden van het geloof tot het goede van de naastenliefde; door Mesa wordt het ware aangeduid; door Sefar het goede; door de berg van het oosten de naastenliefde.

1249. Dat door deze woorden de uitbreiding van de godsdienst wordt aangeduid, en wel van de waarheden van het geloof tot het goede van de naastenliefde, en dat door Mesa het ware wordt aangeduid, door Sefar het goede, kan weliswaar niet uit het Woord bevestigd worden, omdat er bij de profeten geen melding wordt gemaakt van Mesa en Sefar, maar het kan niettemin hieruit blijken, dat deze woorden een besluit van het voorafgaande zijn, en bovenal hieruit, dat de berg van het oosten het laatste is, waarop de voorafgaande dingen gericht zijn, en door de berg van het oosten wordt in het Woord de naastenliefde, welke van de Heer uitgaat, aangeduid, zoals kan blijken uit wat volgt.

Verder ook hieruit, dat alle dingen, die tot de Kerk behoren, op de naastenliefde gericht zijn als op hun laatste bestemming en hun einddoel.

Hieruit volgt, dat Mesa het ware betekent of het uitgangspunt, en Sefar het goede, en dus de naastenliefde, die de berg van het oosten is, of het eindpunt van de bestemming.

1250. Dat door de berg van het oosten de naastenliefde wordt aangeduid, en wel de naastenliefde die van de Heer uitgaat, blijkt uit de betekenis van de berg in het Woord, namelijk dat die de liefde tot de Heer en de liefde ten opzichte van de naaste is, wat eerder in nummer 795 werd aangetoond; en dat het oosten de Heer betekent, en vandaar de hemelse dingen, welke van de liefde en de naastenliefde zijn, zie men eveneens eerder in nummer 101; en verder uit de navolgende plaatsen, bij Ezechiël: *‘De cherubs verhieven hun vleugels; de heerlijkheid van Jehovah rees op van boven het midden van de stad, en stond op de berg, die tegen het oosten van de stad is’*, (Ezechiël 11: 22, 23); waar door de berg, die tegen het oosten is, niets anders wordt aangeduid dan het hemelse, dat tot de liefde en tot de naastenliefde behoort, dat van de Heer is, want er wordt gezegd dat de heerlijkheid van Jehovah daar stond. Bij dezelfde: *‘Hij leidde mij tot de poort, die de weg van het oosten ziet, en ziet, de heerlijkheid van de God van Israël kwam van de weg van het oosten’*, (Ezechiël 43: 1, 2); waar door het oosten hetzelfde wordt aangeduid.

Ook bij Ezechiël: *‘En Hij deed mij weerkeren, de weg van de poort, van het buitenste heiligdom, die naar het oosten ziet, en die was toegesloten; en Jehovah zei tot mij: deze poort zal toegesloten zijn, zij zal niet geopend worden, en een man zal door deze niet ingaan, maar Jehovah, de God van Israël, zal door deze ingaan’*, (Ezechiël 44: 1, 2); hier staat het oosten gelijk voor het hemelse, dat tot de liefde behoort, welke alleen van de Heer is.

Bij dezelfde: *‘Als de vorst een vrijwillig offer zal doen, een brandoffer, en vredeoffers, tot een vrijwillig offer Jehovah, en hij zal Hem de poort openen, die naar het oosten ziet, en hij zal zijn brandoffer en zijn vredeoffers doen, zoals hij ook zal doen op de sabbatdag’*, (Ezechiël 46: 12); op dezelfde wijze voor het hemelse, dat tot de liefde tot de Heer behoort.

Bij dezelfde: *‘Hij bracht mij weer tot de deur van het huis, en ziet, er vloeide water uit, van onder de dorpel van het huis naar het oosten, omdat het aangezicht van het huis het oosten is’*, (Ezechiël 47: 1, 8); waar sprake is van het nieuwe Jeruzalem; het oosten staat voor de Heer, dus voor het hemelse, dat de liefde is; het water zijn de geestelijke dingen.

Hier heeft de berg van het oosten dezelfde betekenis; bovendien werden zij, die in Syrië woonden, zonen van het oosten genoemd; hierover, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt.

1251. *vers 31. Deze zijn de zonen van Sem, naar hun families, naar hun spraken, in hun landen, naar hun naties.*

Dit zijn de zonen van Sem, betekent de afleidingen uit de innerlijke godsdienst, die Sem is; naar hun families, in hun spraken, in hun landen, in hun natiën, betekent, naar de aard van ieder in het bijzonder en in het algemeen; naar de families, wil zeggen, naar de verschillen met betrekking tot de naastenliefde; naar de spraken, wil zeggen, naar de verschillen met betrekking tot het geloof; in hun landen, wil zeggen, in het algemeen ten aanzien van de

dingen, die van het geloof zijn; in de natiën, wil zeggen, in het algemeen ten aanzien van de dingen, die tot de naastenliefde behoren.

1252. Dat dit de betekenis van deze woorden is, behoeft geen nadere bevestiging, want het zijn dezelfde woorden, als boven in het 20ste vers voorkomen, waar men ziet wat daaromtrent is gezegd.

De betekenissen, zoals hier deze, van families, spraken, landen en natiën, gedragen zich naar gelang van de subjecten, waarop zij betrokken worden; zoals eerder op Cham, of op de verdorven innerlijke godsdienst, hier echter op Sem, of op de ware innerlijke godsdienst; vandaar dat zoals eerder de families en de natiën betrekking hadden op de zeden, en de spraken en de landen op de meningen die tot de verdorven innerlijke Kerk behoren. Ten aanzien van de betekenis van de natiën en de families zie men wat in dit hoofdstuk volgt.

1253. *vers 32.*

Deze zijn de families van de zonen van Noach, naar hun geboorten, in hun naties, en van hen zijn de naties op de aarde verspreid na de vloed.

Deze zijn de families, betekent de godsdienst van de Oude Kerk in het bijzonder; naar hun geboorten, betekent, naar gelang zij hervormd konden worden; in hun natiën betekent, de godsdienst van de Kerk in het algemeen.

1254. Dat de woorden ‘deze zijn de families van de zonen van Noach’ de godsdienst van de Oude Kerk in het bijzonder betekenen, blijkt uit de betekenis van de familie en van de familie van de zonen, namelijk dat het godsdiensten zijn, en wel soorten van godsdiensten.

In het voorafgaande van dit hoofdstuk hebben de genoemde natiën niets anders betekend dan de verschillende godsdiensten van de Oude Kerk; vandaar dat de families, waaruit de natiën bestonden, ook niets anders betekenen kunnen; in de innerlijke zin kunnen nooit andere families worden bedoeld dan families van geestelijke en hemelse dingen.

1255. Dat ‘naar hun geboorten’ betekent: naar gelang zij hervormd konden worden, blijkt uit de betekenis van de geboorte, zijnde de hervorming.

Wanneer de mens opnieuw geboren of door de Heer wedergeboren wordt, zijn alle dingen, in het algemeen en in het bijzonder, welke hij ontvangt, geboorten.

Aldus betekenen hier, omdat over de Oude Kerk gehandeld wordt, de geboorten: naar gelang zij wedergeboren kunnen worden.

Wat de hervormingen van de natiën betreft: zij hebben niet allen een soortgelijke godsdienst gehad, noch een soortgelijke leer, omdat zij niet allen een soortgelijke aard hadden, en omdat zij niet allen op soortgelijke wijze waren opgevoed en van kindsbeen af op soortgelijke wijze onderwezen.

De beginselen, die de mens van kindsbeen af opneemt, verbreekt de Heer nooit, maar Hij buigt ze om; wanneer er zich beginselen onder bevinden, waarin de mens heiligheid heeft gesteld, en zij van dien aard zijn, dat zij niet tegen de Goddelijke en natuurlijke orde indruisen, maar op zichzelf van geen belang zijn, laat de Heer die beginselen aan de mens, en gedooft, dat hij daarin blijft; aldus geschiedde met vele beginselen in de tweede Oude Kerk, waarover, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt.

1256. Dat ‘in hun natiën’ de godsdienst van de Kerk in het algemeen betekent, blijkt uit wat eerder over de natiën is gezegd, en uit wat nu volgt.

1257. En van hen zijn de natiën op de aarde verspreid na de vloed.

Van hen zijn de natiën op de aarde verspreid, betekent, dat uit hen alle godsdiensten van de Kerk, welke de goedheden en de boosheden betreft, zijn voortgekomen, die zijn aangeduid door de natiën; de aarde is de Kerk; na de vloed, betekent, van het begin van de Oude Kerk af.

1258. Dat de woorden ‘van hen zijn de natiën op de aarde verspreid’ betekenen, dat uit hen alle godsdiensten van de Kerk, wat de goedheden of de boosheden betreft, zijn voortgekomen, dat dit door de natiën wordt aangeduid, blijkt uit de betekenis van de natiën.

Onder een natie werden, zoals eerder gezegd is, verschillende families samen verstaan; verschillende families, die een enkele vader erkenden, maakten in de Oudste en in de Oude Kerk een natie uit.

Dat de natiën in de innerlijke zin de godsdiensten van de Kerk betekenen, en wel wat de goedheden of de boosheden in de godsdienst betreft, daarmee is het zo gesteld: wanneer de engelen families en natiën beschouwen, hebben zij nooit een voorstelling van een natie, maar alleen een voorstelling van de godsdienst bij haar want zij beschouwen alle mensen naar de hoedanigheid zelf, of naar hun eigenschap.

De hoedanigheid of de eigenschap van de mens, waarnaar hij in de hemel beschouwd wordt, is de naastenliefde en het geloof.

Dit kan door eenieder duidelijk begrepen worden, wanneer hij erop let, dat hij, een mens, een familie of een natie beschouwend, er meestal aan denkt, van welke aard zij zijn, elk naar datgene, wat bij hem juist heerst.

De voorstelling van hun hoedanigheid treedt onmiddellijk voor de dag, en daarnaar beschouwt men hen bij zichzelf; hoeveel te meer nog de Heer en uit Hem de engelen; zij kunnen een mens, een familie, en een natie alleen beschouwen naar hun hoedanigheid wat betreft de naastenliefde en het geloof; vandaar wordt in de innerlijke zin onder natiën niets anders aangeduid dan de godsdienst van de Kerk, en wel ten aanzien van de hoedanigheid ervan, welke het goede van de naastenliefde is, en het ware van het geloof daaruit.

Wanneer in het Woord de uitdrukking: ‘natiën’ voorkomt, blijven de engelen nooit bij de voorstelling van een natie staan, overeenkomstig de historische zin van de letter, maar zij zijn in de voorstelling van het goede en het ware bij de natie, die genoemd wordt.

1259. Verder is het hiermee, namelijk dat de natiën de goedheden en de boosheden in de godsdienst betekenen, aldus gesteld: in de oudste tijd woonde mens, als eerder gezegd, in natiën, families en huizen onderscheiden, en dit opdat de Kerk op aarde het rijk van de Heer zou uitbeelden, waar allen onderscheiden zijn in gezelschappen, en de gezelschappen in grotere, en deze dan weer in nog grotere, en wel naar gelang van de verschillen van liefde en van geloof, in het algemeen en in het bijzonder; zie hierover de nrs. 684 en 685; aldus op dezelfde wijze als het ware in huizen, families en natiën.

Vandaar betekenen huizen, families en natiën in het Woord de goedheden van de liefde en het geloof daaruit, en wordt er een streng onderscheid gemaakt tussen natiën en volk.

Door de natiën wordt het goede of het boze aangeduid, maar door het volk het ware of het valse, en deze onderscheiding wordt zo stipt in acht genomen, dat er nooit een verandering in gemaakt wordt, zoals blijken kan uit de navolgende plaatsen, bijvoorbeeld bij Jesaja:

‘Het zal op dezelfde dag geschieden, dat de natiën naar de wortel van Isai, die staat tot een banier van de volken, zullen vragen, en zijn rust zal heerlijkheid zijn.

Het zal te dien dage geschieden, dat de Heer ten andere male Zijn hand aanleggen zal, om te verwerven de overblijfselen van Zijn volk, dat overgebleven zal zijn van Aschur, en van Egypte, en van Pathros, en van Kusch, en van Elam, en van Sinear, en van Chamath, en van de eilanden van de zee, en Hij zal een banier oprichten onder de natiën, en Hij zal de verdrevenen van Israëel verzamelen, en de verstrooiden van Jehudah vergaderen’, (Jesaja 11:

10, 11, 12); waar de volken voor de waarheden van de Kerk staan, en de natiën voor de goedheden, tussen welke duidelijk onderscheid wordt gemaakt.

Hier wordt gehandeld over het rijk van de Heer en over de Kerk, verder in alomvattende zin over ieder wedergeboren mens.

Door de namen worden die dingen aangeduid, waarover eerder gesproken is; verder worden door Israël de geestelijke dingen van de Kerk, en door Jehudah haar hemelse dingen aangeduid.

Bij dezelfde: *'Dit volk, die daar wandelden in duisternis, hebben een groot licht gezien, Gij hebt de natie vermenigvuldigd, haar de blijdschap groot gemaakt'*, (Jesaja 9: 1, 2); waar het volk voor de waarheden staat, waarom daarvan gezegd wordt, dat het in duisternis wandelt, en een licht ziet; de natie staat voor de goedheden.

Bij dezelfde: *'Wat zal men antwoorden de boden van de natie, dat Jehovah Zion gegrond heeft, en de bedrukten van Zijn volk een toevlucht daarin hebben zouden'*, (Jesaja 14: 32); hier staat op dezelfde wijze de natie voor het goede, het volk voor het ware.

Ook bij Jesaja: *'Jehovah Zebaoth zal op deze berg verslinden de aangezichten van bewindsels van de bewindsels over alle volken, en de sluier, die gedekt is over alle natiën'*, (Jesaja 25: 7); waar gehandeld wordt over de nieuwe Kerk of over de Kerk van de natiën; het volk staat voor haar waarheden, de natiën voor de goedheden.

Bij dezelfde: *'Doet de poorten open, opdat de rechtvaardige natie daarin zal gaan, die de getrouwheden bewaart'*, (Jesaja 26: 2); waar de natie duidelijk voor de goedheden staat.

Ook bij Jesaja: *'Al de natiën zullen samenvergaderd worden, en de volken verzameld'*, (Jesaja 43: 9); eveneens met betrekking tot de Kerk van de natiën; de natiën staan voor haar goedheden; en de volken voor de waarheden, en omdat zij van elkaar onderscheiden zijn, wordt over beide afzonderlijk gehandeld, anders zou het een nodeloze herhaling zijn.

Bij dezelfde: *'Alzo zegt de Heer Jehovih: Ziet, Ik zal Mijn hand opheffen tot de natiën, en tot de volken zal Ik Mijn banier opsteken, en zij zullen uw zonen in de schoot brengen, en uw dochters op de schouder dragen'*, (Jesaja 49: 22); hier is sprake van het rijk van de Heer; op dezelfde wijze natiën voor goedheden, en volken voor waarheden.

Bij dezelfde: *'Gij zult ter rechter- en ter linkerhand uitbreken, en uw zaad zal de natiën erven, en zij zullen de verlaten steden bewonen'*, (Jesaja 54: 3); met betrekking tot het rijk van de Heer en de Kerk, die de Kerk van de natiën wordt genoemd; dat de natiën voor de goedheden van de naastenliefde staan, of, wat hetzelfde is, voor diegenen, bij wie de goedheden van de naastenliefde zijn, blijkt hieruit, dat het zaad, of het geloof, hen erven zal; de steden staan voor de waarheden.

Ook bij Jesaja: *'Ziet, Ik heb Hem tot een getuige van volken gegeven, een Vorst en Wetgever van volken; ziet, gij zult een natie roepen, welke gij niet kende, en de natie, welke u niet kende, zij zullen tot u lopen'*, (Jesaja 55: 4, 5); waar sprake is van het rijk van de Heer; de volken voor de waarheden, de natiën voor de goedheden.

In de Kerk zijn zij, die begiftigd zijn met het goede van de naastenliefde, de natiën, en zij die met de waarheden van het geloof begiftigd zijn, de volken, want de goedheden en de waarheden worden toegeschreven in overeenstemming met de subjecten, waartoe zij behoren.

Bij Jesaja: *'De natiën zullen tot Uw licht wandelen, en de koningen tot de glans van Uw opgang; dan zult gij zien en toestromen, en uw hart zal verbaasd zijn en verwijd worden, dat de menigte van de zee tot u gekeerd zal worden, het leger van de natiën zal tot U komen'*, (Jesaja 60: 3, 5); ten aanzien van het rijk van de Heer en de Kerk van de natiën; hier staan de natiën voor de goedheden; de koningen die tot de volken behoren, voor de waarheden.

Bij Zefanja: *'De overblijfselen van Mijn volk zullen ze beroven, en de overigen van Mijn natie zullen zij erfelijk bezitten'*, (Zefanja 2: 9).

Bij Zacharia: *'Vele volken, en talrijke natiën zullen komen, om Jehovah van de legerscharen in Jeruzalem te zoeken'*, (Zacharia 8: 22); Jeruzalem staat voor het rijk van de Heer en voor de

Kerk; de volken staat voor hen, die in de waarheden van het geloof zijn; de natiën voor hen, die in de goedheden van de naastenliefde zijn, waarom zijn onderscheiden genoemd worden. Bij David: *‘Gij hebt mij uitgeholpen van de twisten van het volk, Gij hebt mij gesteld tot een hoofd van de natiën; een volk, dat ik niet kende, zal mij dienen’*, (Psalm 18: 44); hier op dezelfde wijze volk voor hen, die in de waarheden zijn; natiën voor hen die in het goede zijn, en omdat de waarheden en het goede de mens van de Kerk uitmaken, wordt er van beide gesproken.

Bij dezelfde: *‘De volken zullen U, o God, bekennen; de volken, allemaal, zullen U bekennen; de natiën zullen zich verblijden en juichen, omdat Gij de volken zult richten in rechtmatigheid, en de natiën op de aarde zult leiden’*, (Psalm 67: 4, 5); hier staan de volken duidelijk voor hen, die in de waarheden van het geloof zijn, en de natiën voor hen, die in de goedheden van de naastenliefde zijn.

Bij Mozes: *‘Gedenk aan de dagen van eeuwigheid, versta de jaren van geslacht en van geslacht; vraag uw vader en hij zal het u bekend maken, uw ouden, en zij zullen het u zeggen, toen de Allerhoogste aan de natiën de erfenis gaf, en Hij de zonen van de mens scheidde, heeft Hij de grenzen van de volken gesteld naar het getal van de zonen van Israël’*, (Deuteronomium 32: 7, 8); waar sprake is van de Oudste Kerk en van de Oude Kerken, die de dagen van de eeuwigheid en de jaren van geslacht en van geslacht zijn, waar diegenen natiën genoemd werden, die in het goede van de naastenliefde waren, en aan wie de erfenis was gegeven, en zonen van de mens, en later volken, zij, die in de waarheden van het geloof uit de naastenliefde waren.

Omdat door de natiën de goedheden van de Kerk worden aangeduid, en door de volken de waarheden, werd ook van Ezau en Jakob, toen zij nog in de moederbuik waren, gezegd: *‘Twee natiën zijn in uw buik, en twee volken zullen uit uw ingewanden vaneen gescheiden worden’*, (Genesis 25: 23).

Hieruit kan nu blijken, wat de Kerk van de natiën in haar echte zin is: de Oudste Kerk was de ware Kerk van de natiën, en daarna was het de Oude Kerk.

Omdat diegenen natiën genoemd worden, die in de naastenliefde zijn, en diegenen volken, die in het geloof zijn, wordt van priesterschap van de Heer gesproken met betrekking tot de natiën, omdat het priesterschap betrekking heeft op de hemelse dingen, die de goedheden zijn; en van Zijn koningschap wordt gesproken met betrekking tot de volken, omdat het betrekking heeft op de geestelijke dingen, die de waarheden zijn; wat ook in de Joodse Kerk wordt uitgebeeld; voordat de Joden koningen hadden, waren zij een natie, maar nadat zij koningen hadden aangenomen, werden zij een volk.

1260. Omdat de natiën in de Oudste en in de Oude Kerk de goedheden of de goeden aanduiden, betekenden zij ook in de tegenovergestelde zin de boosheden of de bozen; want in de ontaarde Kerk wordt het goede en het boze omgekeerd, en het ware in het valse, en vandaar komt de betekenis van natiën en volken in die zin vaak voor in het Woord, zoals bij, (Jesaja 13:4; 14: 6; 18: 2, 7; 30: 28; 34: 1, 2; Ezechiël 20: 32) en herhaaldelijk elders.

1261. Zoals de natiën de goedheden betekenden, betekenden ook de families deze, want elke natie bestond uit families; op dezelfde wijze de huizen, want elke familie was uit verschillende huizen samengesteld; over: ‘het huis’ zie men nummer 710; maar de families betekenen de goedheden, wanneer zij de natiën betreffen, zoals bij David: *‘Alle families van natiën zullen zich voor U buigen, want het koninkrijk is van Jehovah, en Hij heerst over de natiën’*, (Psalm 22: 28, 29); en bij dezelfde: *‘Geef Jehovah, gij families van volken, geeft Jehovah heerlijkheid en sterkte’*, (Psalm 96: 7). In dit en in het voorgaande wordt: ‘families’ van de goedheden gezegd, omdat het de families van de natiën waren.

1262. Hieruit kan nu blijken, dat door aarde hier ook de Kerk wordt aangeduid, want wanneer de aarde wordt genoemd, wordt er niets anders onder verstaan dan de natie of het volk daar ter plaatse, en wanneer een natie of een volk wordt genoemd, niets anders dan hun aard; vandaar dat de aarde niets anders dan de Kerk betekent, zoals eerder in de nrs. 662 en 1066 is aangetoond.

1263. Dat ‘na de vloed’ betekent, van het begin van de Oude Kerk af, blijkt hieruit, dat de vloed het einde van de Oudste Kerk was en het begin van de Oude Kerk, zoals eerder in de nrs. 705, 739 en 790 is aangetoond.

1264. Hieruit kan nu blijken, dat dit hoofdstuk, hoewel er louter namen van natiën en families in voorkomen, niettemin in het algemeen niet alleen alle verschillen van de godsdienst ten aanzien van de goedheden van de naastenliefde en van de waarheden van het geloof bevat, die zich in de Oude Kerk bevonden, maar ook de verschillen in elke Kerk afzonderlijk, ja zelfs meer dingen, dan een mens ooit zou kunnen geloven.
Van dien aard is het Woord van de Heer.

Over de mensen van vóór de vloed,
die te gronde gingen.

1265. Boven het hoofd, op een bepaalde hoogte, waren enige geesten, die in mijn gedachten invloeden en deze als het ware gebonden hielden, zodat ik zeer in duisternis was; zij drukten op mij met een vrij grote kracht.

De geesten, die mij omringden, werden door hen op dezelfde wijze als het ware gebonden gehouden, zodat zij slechts datgene denken konden, wat vanuit die geesten invloede, totdat dit hun verontwaardiging opwekte.

Er werd gezegd dat het diegenen waren, die voor de vloed leefden, maar dat zij niet tot hen behoorden, die Nefilim werden genoemd en te gronde gingen, want zij hadden niet zo’n sterke overredingskracht.

1266. De mensen van vóór de vloed, die te gronde gingen, zijn in een zekere hel onder de hiel van de linkervoet [in de geestelijke wereld]; zij zijn overdekt door een soort nevelige rots, die uit hun afgrijselijke fantasieën en overredingen opstijgt, en waardoor zij van de overige hellen gescheiden, en van de wereld van de geesten verwijderd gehouden worden.

Voortdurend doen zij moeite om zich vrij te werken, maar verder dan een poging daartoe kunnen zij het niet brengen; want zij zijn van dien aard, dat zij, eenmaal in de wereld van de geesten gekomen, met hun afgrijselijke fantasieën en met de adem en het vergif van hun overredingen, aan alle geesten, die zij tegen zouden komen, de goede geesten uitgezonderd, het denkvermogen zouden ontnemen.

Wanneer de Heer niet door Zijn komst in het vlees, de geestenwereld van deze goddeloze bende had bevrijd, dan zou het menselijk geslacht te gronde zijn gegaan, want er zou geen geest bij de mens geweest kunnen zijn, en toch kan de mens geen ogenblik leven, wanneer er geen geesten en engelen zijn hem zijn.

1267. Diegenen onder hen, die hardnekkig uit deze hel trachten te breken, worden door hun soortgenoten wreed behandeld, want zij koesteren tegen allen een dodelijke haat, ook tegen hun soortgenoten.

Hun grootste vermaak bestaat daarin, dat de een de ander aan zich onderwerpt en als het ware afmaakt; zij, die nog feller poging in het werk stellen om uit te breken, worden nog dieper onder die nevelige rots neergestoten, want het is een ingeboren waanzinnige gloed om allen te verderven die hen aandrijft; vandaar het trachten om uit te breken, want degenen, die zij ontmoeten, wikkelen zij in een laken, sleuren hen als gevangenen weg, en werpen hen in een soort van zee, naar het hun toeschijnt, of gaan op een andere manier wreed met hen om.

1268. Ik werd, onder de bescherming van een wacht, naar die nevelrots geleid - naar iets dergelijks heengeleid worden, wil niet zeggen van de ene plaats naar de andere gebracht worden, maar het gebeurt door bemiddelende gezelschappen van geesten en engelen, terwijl de mens op dezelfde plaats blijft, maar toch schijnt het als een heenleiden - toen ik deze rots genaderd was, kwam mij een koude tegemoet, die de onderste streek van de rug in beslag nam; van hieruit sprak ik met hen over hun overredingen, en over wat zij in het leven van het lichaam geloofd hadden omtrent de Heer.

Zij antwoordden, dat zij veel over God hadden gedacht, maar dat zij zichzelf hadden overreed, dat er in het geheel geen god bestaat, maar dat de mensen goden zijn; zo waren ook zij dus goden geweest, en zij hadden zichzelf daarin bevestigd door dromen; over hun fantasieën tegen de Heer zal hieronder gehandeld worden.

1269. Opdat ik nog beter zou weten, van welke aard zij zijn, werd het door de Heer toegestaan, dat enigen van hen in de wereld van de geesten opklommen.

Voordat dit gebeurde, verscheen een mooie, in het wit geklede jongeling, daarna in een geopende deur een andere jongeling, in een groen gewaad en vlak daarop twee dienstmaagden met een witte hoofdtooi; maar wat dit alles betekende, werd mij niet onthuld.

1270. Weldra werden enige geesten uit deze hel losgelaten, maar de Heer had door bemiddelende geesten en engelen maatregelen getroffen, dat zij mij niet konden schaden. Uit een diepte kwamen zij naar voren en schenen zich een weg te banen naar voren toe als door rotsspelonken en dus omhoog.

Eindelijk verschenen zij links bovenaan, om van daaruit, en dus uit de verte, in mij in te vloeien.

Er werd mij gezegd, dat het hun vergund was, in het rechter gedeelte van het hoofd in te vloeien, maar niet in het linker gedeelte van het hoofd, want wanneer dat gebeurde, zou ik verloren zijn, omdat zij dan met hun overredingen, die afgrijselijk en dodelijk zijn, zouden invloeien; wanneer zij echter in het rechter gedeelte van het hoofd invloeien en vandaar in de linkerzijde van de borst, dan geschiedt de invloeiing door begeerten; zo is het met de invloeiing gesteld.

Hun overredingen zijn van dien aard, dat zij al het goede en ware uitblussen, zodat diegenen, in wie zij invloeien, hoegenaamd niets kunnen waarnemen, en vandaar ook niets denken; daarom werden de geesten dan ook verwijderd.

Toen zij begonnen in te vloeien, viel ik in slaap; daarna, terwijl ik sliep, vloeiden zij door begeerten in, en wel zo sterk, dat ik hen in wakende staat niet zou hebben kunnen weerstaan. In de slaap voelde ik een zwaarte, die ik niet kan beschrijven, alleen herinnerde ik mij naderhand, dat zij mij probeerden te doden door een verstikkende uitwaseming, die als een vreselijke nachtmerrie was.

Maar toen ik ontwaakte, werd ik hen in mijn nabijheid gewaar; nauwelijks hadden zij echter bemerkt, dat ik wakker was, of zij vluchtten naar hun plaats daarboven terug, en vloeiden van daaruit in.

Toen zij daar waren, scheen het mij toe, alsof zij gewikkeld werden in een laken, zoals dat, waarover in nummer 964 is gehandeld.

Ik meende, dat zij het waren, maar het waren anderen die zij inwikkelden, wat door fantasieën geschiedt, maar toch weten de geesten, tegen wie zo met fantasieën wordt gewerkt, niet beter, of zij worden ingewikkeld.

Zij, die zij zo inwikkelden, schenen over de helling van een rots gerold te worden, maar zij die ingewikkeld waren, werden daaruit genomen en bevrijd; het waren geesten die niet wijken wilden; en dus werden zij door de Heer bewaard, anders zouden zij gestikt zijn, hoewel zij weer herleefd zouden zijn, maar eerst na een marteling.

Zij trokken zich toen door de rotskloof terug; van daaruit werd een borend geluid vernomen, alsof vele grote boren bezig waren, en er werd waargenomen dat hun allerwreedste fantasieën tegen de Heer zo'n geluid teweegbrengen.

Daarna werden zij door duistere spelonken heen onder de nevelrots in hun hel neergeworpen. Toen zij in de wereld van de geesten waren, werd de gesteldheid van de sfeer daar veranderd.

1271. Daarna waren er enige sluwe geesten, die wilden dat anderen tevoorschijn kwamen, en zij gaven hun in om te zeggen dat zij niets waren, teneinde zo door te kunnen glippen.

Toen werd in die hel een tumult gehoord als van een grote oproerige beweging; dit was de beroering van degenen, die begeerden los te breken.

Daarom werd het ook opnieuw toegestaan dat enigen tevoorschijn kwamen, en zij verschenen op dezelfde plaats waar de vorigen hadden gestaan.

Zij probeerden van daaruit in mij een dodelijke overreding te gieten, bijgestaan door sluwe genieën, maar tevergeefs, omdat ik door de Heer beschermd werd.

Toch werd ik duidelijk gewaar, dat hun overreding verstikkend was.

Zij waren in de mening, dat zij alles konden, en dat zij iedereen het leven konden benemen; maar omdat zij meenden, dat zij alles konden, was er slechts een klein kind voor nodig om hen omlaag te werpen.

De tegenwoordigheid van het kind deed hen zo wankelen, dat zij schreeuwden van angst, en wel zo hevig, dat zij hun toevlucht namen tot smeekbeden.

De bedriegers werden ook gestraft; eerst werden zij door hen bijna verstikt en toen aan elkaar vastgebonden, opdat zij van dergelijke dingen zouden aflaten; daarna werden zij echter bevrijd.

1272. Daarna werd mij getoond, hoe hun vrouwen gekleed waren; zij hadden om het hoofd een ronde, zwarte, uitstekende en als het ware naar voren getorende hoed.

Hun gezichten waren klein; de mannen waren echter ruig en harig.

Ook werd mij getoond, hoezeer zij zich beroemden op de menigte van hun kinderen, daarin namelijk, dat zij overal waar zij heengingen, hun kinderen bij zich hadden, die in een gebogen lijn voor hen uitliepen.

Maar hun werd gezegd, dat de liefde tot de kinderen ook bij alle redeloze dieren bestaat, ook bij de wreedste, en dat zoiets nog geen bewijs is, dat er iets goeds bij hen is.

Wanneer zij echter hun kinderen niet uit eigenliefde en om de eer hadden liefgehad, maar opdat de menselijke samenleving ten algemene bate werd vermeerderd, en nog meer opdat de hemel daardoor vermenigvuldigd werd, dus ter wille van het rijk van de Heer, dan zou de liefde ten opzichte van hun kinderen echt zijn geweest.

Einde tiende hoofdstuk.

Voor de volledige tekst van de voorgaande hoofdstukken 1 t/m 8, zie:
<http://swedenborg.nl/hemelseverborgenheden-inhoud.htm>